

Előszó

Dolgozatom témájaként egy olyan nemzetközi esemény ismertetését-kialakulásának elemzését és problémaorientált bemutatását- választottam, amely a mai nemzetközi jogi viszonylat talán egyik legmeghatározóbb eleme: Ukrajna helyzete a 2013-2014-es események kontextusában. Az ukrainai konfliktusok alakulását a rendőrség viszonylatában vizsgálom, hogyan vették át a belügyi egységek a katonai szerepet és milyen jelentőséggel bírtak az események mikéntjében.

A dolgozatban Ukrajna történeti megközelítésétől haladok a 2013-2014-es események bemutatásáig, a kialakuló konfliktusok etnikai, nyelvi és vallási okainak feltárásával. Felvázolom Ukrajna „örlődésének” viszonyait, mind az európai, mind pedig az orosz szemszögből. A lejátszódó politikai folyamatokat a rendőri szereppel összevetve mutatom be: a belügyi egységek tevékenysége hogyan alakította a lakosság megítélését és ezáltal a belpolitikát, milyen rendőri intézkedések és túlkapások történtek, valamint mindezek milyen nemzetközi jogi megítélés alá estek. Befejezésül a rendőrség és a katonaság közötti különbségeket tárom fel, melyek alapjaként az ukrán események szolgálnak.

Témám feldolgozása során az Ukrajjával foglalkozó hírportálokat, különböző neves és elismert szaktekintélyek műveit, folyóiratokat, cikkeket, valamint jogszabályokat használtam fel. A dolgozat írása közben igyekeztem több szemszögből megtenni egy-egy adott kérdés elemzését, valamint hiteles képet adni a jelenkori konfliktus alakulásáról.

Tartalomjegyzék

Előszó	1
Bevezetés	3
1.Történelmi háttér	4
2. Ukrajna etnikai összetétele	7
2.1. Vallási okok	8
2.2. Nyelvi összetétel	8
3. Ukrajna és az Európai Unió	11
4. NATO-Oroszország	21
5. Politikai folyamatok	23
5.1. A történelem sodrában	23
5.2. Kárpátaljai magyarság	28
6. Rendőri szerep/fellépés	30
6.1. A múlt évben (2013)	30
6.2. Ebben az évben (2014)	34
6.3. NATO hadgyakorlat	39
6.4. Krím	41
7. Összefoglalás	44
8. Nemzetközi megítélés	46
9. Rendőrség-katonaság	49
9.1. A Berkut	49
9.2. Az ukrán katonaság	50
9.3. Az Európai Unió Misszió	52
9.4. Szervezetek közötti különbségek	53
10. Összegzés	55
Források	56

Bevezetés

„Sokféleleképpen lehet az egyik oldalon állni, ahogy sokféleleképpen lehet a másikon is. Nem a sokféleséggel van baj, hanem a megosztottsággal, az értetlenséggel, az előítéletességgel, a közös értékek hiányával.”¹

/Révai Gábor/

Az Ukrajnában fennálló helyzet nem mondható újkeletű problémának, hisz már a 15. században megosztottság jellemezte az országot. A nyugati területek Európához való közeledése és a keleti rész Oroszországhoz való kötődése éles különbséget állít, így az egységes politika szinte lehetetlennek tűnik. Két eltérő akarat érvényesül egyetlen államban.

A mostani konfliktusoknak azonban számos más probléma áll a háttérben: a kormány és a lakosság közötti rendezetlen viszony, a nagyhatalmi játszmák és a belső feszültség. Természetesen ezek már régóta fennálltak, csupán idő kérdése volt, hogy mikor éleződnek ki. Így nehéz állást foglalni atéren, hogy miképpen lehetne megoldást találni a problémákra. Az ország nemcsak a történelemben, de politikailag, kulturálisan és nyelvileg és etnikailag is két különálló részből áll. FjodorLjukanov orosz külpolitikai elemző szerint *„amit most Ukrajnában látunk, az nem politikai válság, nem is a kelet–nyugati megosztottság, hanem a Szovjetunió szétesése óta létező ukrán államiség modelljének az összeomlása”*², amely azonban a két országrész kettészakadását eredményezheti.

Ukrajna helyzetének megértéséhez elengedhetetlennek tartom az ország történelmi, etnikai és vallási hátterét részletesen feltárni, az azok mögött álló politikai folyamatokat megvizsgálni. A rendőrség szerepéről a dolgozat második felében lesz szó, de ehhez fontos az ország körülményeinek pontos ismerete.

¹<http://szepidezet.hu/Idezetek/12351>

²<http://www.origo.hu/nagyvilag/20140127-ketteszakad-e-a-megosztott-ukrajna.html>

1. Történelmi háttér

Az államot az ukrajnai kozákok hozták létre, amely nagy önállósággal rendelkezett annak ellenére, hogy politikailag előzőleg lengyel, majd orosz befolyásoltság alatt állt. Ukrajna a 14. századtól 1654-ig a Lengyel-Litván állam részét képezte. Lengyel központú dualista állam formájában létezett, majd az 1654-től egészen 1667-ig tartó orosz-lengyel háború eredményeként a két fél a Dnyeper mentén felosztotta az országot. 1648-ban nemzeti felkelés robbant ki, így 1654-ben sikerült elszakadniuk Lengyelországtól és az oroszok felé közeledtek. Ennek oka, hogy az oroszokkal osztoztak a történelmen és a valláson is, a kijevi rusz fogalom egyesítette a népeket. Az orosz-lengyel háborút az 1667-ben kötött andruszovói béke zárta le, melynek értelmében Ukrajna 2 évig orosz, majd 2 évig lengyel fennhatóság alatt állt volna, azonban ez nem valósult meg, mivel az oroszok újabb háborúba kezdtek. Az ország kétpólusúvá vált: a keleti területek az orosz befolyású, ortodox vallású részt képezték, míg nyugaton a lengyel-litván, azaz az európai hatás érvényesült. A lengyelországi felkeléseket követően (1772, 1792-1793, 1795) Poroszország, Ausztria és Oroszország osztozott a területen. Oroszország lényegében megkapta Ukrajnát Halics kivételével, amely Ausztria részét képezte. Ukrajna déli területei (Podólia) ezen túl még török fennhatóság alatt is álltak az 1680-as években. Ekkor az országon összesen négy állam is osztozott, így lehetetlen lett volna a függetlenségért vívott harc, először az állam egységét kellett elérni. 1667-ig Ukrajna keleti részei elszakadtak és Hetmanátust alkottak, majd a terület autonómiáját II. Katalin szüntette meg és ezzel egy alávetett tartományt, provinciát teremtett. II. Katalin 1668 és 1692 között két háborút is vívott a törökökkel, majd megszerezte a Fekete-tenger északi partvidékét. 1783-ban elfoglalta a Krími kánságot, mely egyfajta vazallus államként működött addig, és ezzel egyidőben megkezdte a terület orosz etnikumú betelepítését. A Krím a mai napig döntően orosz befolyású övezet, a lakosság 58% -át oroszok alkotják.

A nacionalizmus az 1840-es években élte virágkorát Ukrajna területén, amely ellen az orosz hatóság a nyelv betiltásával próbált fellépni, azonban csak az I. világháborút követően nyílt alkalom arra (az Orosz Birodalom bukását követően), hogy elnyerje függetlenségét. A belső hatalmi harcok eredményeként Kijev egy év alatt összesen ötször cserélt gazdát, majd a különféle politikai és etnikai frakciók lezárásával

Lengyelország megtartotta Ukrajna nyugati részeit, Szovjetunió pedig a többit. Ukrajna hivatalosan 1922-ben a Szovjetunió részévé vált. Nemzeti felkelések robbantak ki, melyeket a szovjetek igyekeztek megállítani (éheztetési programok, értelmiségiek deportálása és kivégeztetése, szovjet munkatáborok). Az 1930-as évek elején több millió (becslések szerint akár 6-7 millió) ukrán esett áldozatul az első öt éves terv idején (1928–1933) dúló éhínségnek.

Ukrajna mai területe 1959-re alakult ki, melyet az oroszok egységesítettek. A Molotov-Ribbentrop paktum által Tarnopolt és Lvovot, 1945-ben Magyarországtól (Csehszlovákiától) Kárpátalját, 1954-ben pedig Krímet szerezte meg, azonban itt továbbra is az orosz befolyás érvényesült. 1959-ben Ukrajna összes megyéje ukrán etnikai többségű volt, kivéve a Krímet, ahol az orosz etnikai többség volt meghatározó.

A 20. század első fele tragikus módon érintette Ukrajnát, amely megtapasztalta a kommunista és a náci diktatúrák kegyetlenségét is. A '30-as években a mezőgazdaság kollektivizációja, a sztálini „forradalom felülről” különösen sok emberéletet követelt az agrárius Ukrajnában, ahol mélyebb tradíciói voltak az individuális paraszti gazdálkodásnak. A második világháború idején a német megszállás okozta milliók halálát, különösen ott, ahol nagyszámú zsidóság élt (Kijev, Odessza). A második világháború után (hasonlóan Észtországhoz, Lettországhoz, Belaruszhoz) jelentősen megnőtt Ukrajnában az oroszok száma és aránya.

A mai Ukrajna az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaság (1919) utóda. Ukrajna keleti határai lényegében egybeesnek az 1918-as német okkupáció határvonalával. 1922, a Szovjetunió megalakulása után Ukrajna határai négy ízben is módosultak. Először 1939-ben, amikor Lengyelország felosztása után kelet-lengyelországi területekkel gazdagodott (például Lemberg/Lviv városával, amely 1939 előtt soha nem tartozott moszkvai központú állam fennhatósága alá); 1940 júniusában Ukrajnához csatolták Észak-Bukovinát Romániától; a második világháború után megszerezte Magyarországtól (Csehszlovákiától) Kárpátalját; majd 1954-ben, amikor Nyikita Hruscsov „Oroszország és Ukrajna egyesülésének 300. évfordulóján” Ukrajnának adományozta az addig Oroszországhoz tartozó Krím-félszigetet.

A II. világháborút, valamint a csernobili katasztrófát követően egyre nőtt a tiltakozás, melynek eredményeként megalakult az Ukrán Népi Mozgalom. Képviselői helyeket szereztek az ország parlamentjében, 1990-ben. Júliusban a parlament kinyilvánította a függetlenségét, 1991-ben a lakosság 99%-a a függetlenségre szavazott.

Az ukrán történelem során megfigyelhető, hogy ez az ország szinte mindig valamilyen másik államhoz tartozott. Csekély olyan alkalom volt, amikor elnyerte a függetlenséget és az is csak rövid ideig tartott. Az ukránok számára azonban fontos, hogy ez a valakihez tartozás az ő saját döntésük alapján történt, katonai akciók és okkupációk nem történtek, politikai mérlegelések alapján döntöttek. Ukrajna egyfajta apolitikusnak nevezett politikát folytat, ezt bizonyítja egy 2007-es felmérés is, miszerint a lakosság 87-88%-a nem volt tagja egyetlen politikai pártnak és mozgalomnak sem. Ezen tények alapján a mostani konfliktusok alapja egy külső generálás lehet.

2. Ukrajna etnikai összetétele

Ukrajnában a megosztottság már évszázadok óta fennáll, mely egyrészt az európai térségekhez való tartozás, másrészt pedig az Oroszországhoz való kötődés tesz ki. A mostani konfliktusok egyik alapja, hogy Ukrajna folyamatosan a NATO-hoz közeledett, emiatt az 1990-es évek elejére újra fellángoltak az ellentétek Oroszország és Ukrajna között.

Ukrán SZSZK, 1989	Etnikum száma	Aránya
ukrán	37 419 053	72,72 %
orosz	11 355 582	22 %
egyéb	2 677 399	5,28 %
összesen	51 452 034	100 %

3

A függetlenség kimondásával 1991-ben az ország etnikai összetétele is megváltozott. Az 1990-es években nagyjából 3 millió fő orosz területre vándorolt, ezzel szemben az ukránok száma növekedett. Ebben az is szerepet játszik, hogy az ott élő oroszok 12%-a ukránnak vallotta magát. Ma már Ukrajna lakóinak 78 %-a ukrán, az oroszok aránya 17%-ra csökkent. Ezen kívül egyetlen más nép aránya sem éri el az 1 %-ot. A lengyelek ma már csak 144 ezren maradtak, a zsidókból alig több, mint 100 ezer él Ukrajnában.

Ukrajna, 2001	Etnikum száma	Aránya
ukrán	37 541 100	77,8 %
orosz	8 334 100	17,3 %
egyéb	2 177 100	4,9 %
összesen	48 052 300	100 %

4

Az ország etnikai összetétele a nyelvi és a vallási adatoknak megfelelően alakult ki. Ukrajna keleti részén az oroszok, míg nyugati részén az ukránok vannak többségben. A Krím-félsziget külön fejezetként kerül elemzésre, de egyértelműen kijelenthető, hogy ott döntő szerepet játszik az orosz többség.

³<http://oroszvilag.hu/?t1=tortenelem&hid=954>

⁴<http://oroszvilag.hu/?t1=tortenelem&hid=954>

Ukrajna etnikai-nyelvi megoszlása: ⁵

2.1. Vallási okok

A mai Ukrajna regionálisan és vallási szempontból is megosztott: a keleti, „oroszbarát” területeken az ortodoxvallás a jellemző, míg nyugaton az uniátus, keleti katolikus vallás nyert teret.

Az ország területén a legnagyobb százalékot az ortodox vallásúak teszik ki, azonban Galíciában és a Kárpátalján a görög, illetve a római katolikus jelenléte számottevő. Ukrajna kapcsán látnunk kell, hogy a vallás- ugyanúgy mint az előzőekben tárgyaltak- „határokhoz simul”.

2.2. Nyelvi összetétel

Ukrajna 47 milliós lakosságának egyharmada orosz anyanyelvű, továbbá az orosz uralja a nyilvános nyelvi szinterek többségét-Ukrajna állami vezetőinek jó része nem tud ukránul-, jogilag azonban az ország egyetlen államnyelve az ukrán. Ez az ukrán-orosz nyelvi, valamint politikai ellentét kiélezett helyzetet idézett elő. Szociológiai kutatások

⁵<http://www.bloombergview.com/quicktake/unrest-in-ukraine>

igazolják, hogy a nyugati és központi, ukrán országrészben attól félnek, hogy az orosz nyelv második államnyelvvé válásával megszűnik az ukrán államiság, mellyel együtt veszélybe kerül az ukrán nyelv és nemzet. Ezzel szemben a déli és keleti, erősen orosz befolyású területeken az ukránosító politika létét tartják fenyegetőnek az orosz nyelv és nemzeti azonosságtudat tükrében. Az ország népességét 3 csoport alkotja: ukrán nyelvű ukránok (40-45%), orosz anyanyelvű ukránok (30-35%) és orosz anyanyelvű oroszok (nagyjából 20%). Az ukrán nemzetiségűek aránya magasabb, mint az ukrán anyanyelvűeké, az orosz anyanyelvűeké pedig magasabb, mint az orosz nemzetiségűeké. Az ország etnikai megoszlása azonban mégis sokszínűbbnek bizonyul a nyelvinél, hiszen számos kisebbség tagja oroszul beszél.

Az 1991-es függetlenedést követően Ukrajna „hivatalos nyelve” nem hivatalosan az orosz lett. A két nyelv számos hasonlóságot mutat, nagyjából 70%-ban megegyeznek egymással, így egyes térségekben az emberek a nyelveket felváltva beszélnek. 2001-ben kutatást szerveztek arra nézve, hogy a területen élő ukrán származásúak milyen nyelven gondolkodnak, hiszen az határozza meg leginkább, hogy melyik nyelv áll hozzájuk közelebb. A felmérés szerint a megkérdezettek 25%-a kizárólag, 11%-a az esetek nagy többségében gondolkodik oroszul.

A nyelvi megosztottság alakulása: ⁶

NEMZETISÉG ÉS ANYANYELV	FŐ	%
ukrán nemzetiségű ukrán anyanyelvűek	31970728	66,27
orosz nemzetiségű ukrán anyanyelvűek	328152	0,68
ukrán anyanyelvű nemzeti kisebbségek	278588	0,58
UKRÁN ANYANYELVŰ ÖSSZESEN	32577468	67,53
orosz nemzetiségű orosz anyanyelvűek	7993832	16,57
ukrán nemzetiségű orosz anyanyelvűek	5544729	11,49
orosz anyanyelvű nemzeti kisebbségek	735109	1,52
OROSZ ANYANYELVŰ ÖSSZESEN	14273670	29,59
kisebbségek, akiknek anyanyelve és nemzetisége megegyezik	1129397	2,34

⁶http://www.hhrf.org/kisebbssegkutatas/kk_2008_02/cikk.php?id=1567

kisebbségek, akik valamely más kisebbség nyelvét tekintik anyanyelvüknek	260367	0,54
<i>KISEBBSÉGI ANYANYELVŰ ÖSSZESEN</i>	1389764	2,88
UKRAJNA ÖSSZESEN	48240902	100

A kirobbant konfliktusok alapjaként sokszor a 2012-es nyelvtörvénytemlegetik, azonban az országot az abszolút nyelvi megosztottság, a bilingvizmus jellemzi, mindkét fél elfogadja mind az orosz, mind pedig az ukrán nyelvet. A tény, hogy 2014-ben eltörölték ezt a nyelvtörvényt csak a konfliktus eredményeként értékelhető. Ugyanezt támasztja alá, hogy létrejött az úgynevezett „szurzsik” nyelv, amely az ukrán és az orosz nyelv egyfajta keveréke.

3. Ukrajna és az Európai Unió

Ukrajna Európa második legnagyobb területű országa, rögtön Oroszország után, azonban számos Európai Unió tagállammal osztozik közös határral, így Lengyelországgal, Szlovákiával, Romániával és Magyarországgal is. Már földrajzi elhelyezkedése miatt is megosztott, azonban ez a tény politikailag is alátámasztható, mely manapság akkora mértékűvé vált, hogy a Dnyeper mentén az ország kettéoszthatóvá vált: Ukrajna nyugati oldala Európa-párti, míg keleti része „oroszbárát”, mely soha sem tartozott Lengyelország befolyása alá a nyugati résztől eltérően.

A többség sosem járt Európában, így az Európai Unió valami nagyon távoli, megfoghatatlan dolog számukra. Ugyanakkor létezik Ukrajnában egy nyugati irányultságú réteg – fiatal értelmiségiek, diákok, középosztálybeliek – akik számára fontos az Európai Unióhoz való közeledés, a jólét, a törvények uralma és az alapvető szabadságjogok. Az ukrán lakosság nagy része nyilvánvalóan a jobb élet reményében támogatja az uniós közeledést, hiszen Ukrajna népességének 12 százaléka él a létminimum alatt.

Ukrajnában ugyanúgy érvényesül az európa-párti felfogás, mint az oroszokhoz való közeledés, melyet egyfajta szimbiózisnak is tekintenek az oroszok, mint amilyen Anglia és Skócia között is fennáll. Ukrajna megosztott helyzetét jól mutatja az a tény, hogy bár tagja a Független Államok Közösségének, de az Oroszországgal szemben alternatívát állítani kívánó GUAM-nak is (Grúzia, Ukrajna, Azerbajdzsán és Moldávia társulása).

Ukrajna már a 2000-es években is tett lépéseket az Európai Unióhoz történő csatlakozás érdekében, de 2010 után a folyamat felgyorsult. *„Ukrajna fő prioritása az Európai Unióba történő integrálódás, és kész még az idén aláírni az EU-val a társulási szerződést”* – idézem Viktor Janukovics ukrán elnök 2011. májusi szavait.⁷ Ezzel párhuzamosan Kosztyantyn Hriscsenko ukrán külügyminiszter hangsúlyozta, hogy Kijev nem folytat NATO-csatlakozási politikát, de szeretné integrálni Ukrajnát az Európai Unióba, miután ukrán részvétel nélkül nem lehetséges az uniós projekt teljes megvalósítása. A külügyminiszter szerint Ukrajna hasznos lenne az EU számára mezőgazdasági, tudományos és mérnöki kapacitásai miatt. Mint mondta: *„Azon kevés országok közé tartozunk, amelyeknek lehetőségük van öt év alatt négyszeresére növelni a mezőgazdasági termelést, hatalmas kapacitása van az országnak például a*

⁷ Ukrajna nem akar Nato-tag lenni.

<http://propeller.hu/nagyvilag/1891748-ukrajna-nem-akar-nato-tag-lenni>

Németországban keresett, magasan képzett programozókból és mérnökökből” – mondta a miniszter, hangot adva reményének, hogy még abban az évben befejező szakaszba érnek ezek a tárgyalások.⁸

Viktor Janukovics közölte, hogy Ukrajna kész idén aláírni a társulási szerződést az EU-val. „Azt szeretnénk azonban, hogy ebben a megállapodásban szerepeljen Ukrajna kilátása a teljes jogú tagságra, hogy ne üres dokumentum szülessen”.⁹ Oroszországgal kapcsolatban az államfő hangsúlyozta, hogy Oroszország Ukrajna stratégiai partnere volt, ma is az és a jövőben is az marad. *„Álláspontunk szerint sikerül olyan megállapodást kötnünk, amely lehetővé teszi számunkra, hogy olyan mértékben működjünk együtt a(z) Oroszország, Kazahsztán és Fehéroroszország alkotta) vámunióval, amelyet lehetővé tesznek az ukrán törvények és a nemzetközi szervezetekkel, így a Kereskedelmi Világszervezettel (WTO) szembeni kötelezettségeink.”*¹⁰

Az államfő egy ukrán napilap hasábjain 2011 augusztusában azt írta, hogy *„Az idő közeleg, és Ukrajna tíz éven belül az Európai Unió tagja lesz, csatlakozva a fejlett országok köréhez. Meg vagyok győződve erről.”*¹¹ Az elnök a demokrácia, növekedés és modernizálás egyetlen lehetőségeként tekintett az európai integrációra. Véleménye szerint az együttműködési megállapodás az EU és Ukrajna között illetve a szabadkereskedelmi megállapodás mindkét fél érdeke. Az elnök szavai azt jelentették, hogy a Kelet és Nyugat határán fekvő ország 2022-ben csatlakozhatna az unióhoz.

Eltelt eseményektől nem mentes két esztendő és Ukrajna kormánydöntés alapján 2013. november 21-én felfüggesztette az Európai Unióval való társulási szerződés aláírásának előkészítését. A kormány nemzetbiztonsági okokkal indokolta a döntést, amit kormányrendeletként Mikola Azarov miniszterelnök írt alá. Ebben az is szerepel, hogy Ukrajna felújítja tárgyalásait Moszkvával. Az ősz folyamán egyébként Viktor Janukovics ukrán államfő kétszer folytatott titkos tárgyalásokat Putyinnal.

⁸ Ukrajna nem akar Nato-tag lenni, de célja az EU-tagság.
http://alfahir.hu/ukrajna_nem_akar_nato-tag_lenni_de_c%C3%A9lja_az_eu-tags%C3%A1g-20110525

⁹ Ukrajna nem akar NATO-tag lenni, de célja az EU-tagság.
http://www.galamuscsoport.hu/tartalom/cikknymtat/71022_ukrajna-nem-akar-nato-tag-lenni-de-celja-az-eu-tagsag

¹⁰ Ukrajna nem akar NATO-tag lenni, de célja az EU-tagság.
http://www.galamuscsoport.hu/tartalom/cikknymtat/71022_ukrajna-nem-akar-nato-tag-lenni-de-celja-az-eu-tagsag

¹¹ Tíz éven belül EU-tag szeretne lenni Ukrajna.
http://www.portfolio.hu/gazdasag/tiz_even_belul_eu-tag_szeretne_lenni_ukrajna.154139.html

Az ukrán kormány emellett kezdeményezte, hogy hozzanak létre egy háromoldalú bizottságot Ukrajna, az EU és Oroszország részvételével az érintett kérdések megvitatására.

December 1-én hatalmas tömeg követelte Kijevben és az ország több nagyvárosában – többek között a Janukovics hátszágának számító, oroszbarát Kelet-Ukrajnában is – a kormány lemondását. Kijevben több forrás is hétszázezer tiltakozóról beszélt – ilyen méretű tiltakozást a narancsos forradalom óta nem látott Ukrajna. A rendőrség brutális fellépése miatt a kijevi rendőrfőkapitány is lemondásra kényszerült.

1991-ben Ukrajna békésen nyerte el függetlenségét, azonban azóta a gazdasági növekedés nem hozott kézzelfogható javulást az egyszerű emberek életében, és ez nagyrészt az elmúlt húsz év politikai elitjének a kudarca. Az ukrán oligarchák akár Európa-szinten is óriási befolyásra tettek szert, a társadalmi egyenlőtlenségek nagyon nagyok, a középosztály pedig nem túl erős.

Az ukránok nagy része, főként az ország keleti részén élők mentálisan továbbra is szorosan kötődnek a volt Szovjetunióhoz. Az átmenet vesztesei gyakran gondolnak vissza nosztalgiával „a régmúlt időkre”. A többség sosem járt Európában, így az Európai Unió valami nagyon távoli, megfoghatatlan dolog számukra. Ugyanakkor létezik Ukrajnában egy nyugati irányultságú réteg – fiatal értelmiségiek, diákok, középosztálybeliek – akik számára fontos az Európai Unióhoz való közeledés, a jólét, a törvények uralma és az alapvető szabadságjogok.

Akárcsak a társadalom, a média is megosztott: egyesek a nemzeti érdekek elárulásaként, Ukrajna jövőjének az eljátszásaként láttatják Viktor Janukovics államfő döntését. Más médiaorgánumok – főleg a közszolgálati média – viszont inkább támogatni látszanak ezt a döntést.

Két világ él egymás mellett Ukrajnában, az Európa-pártiak és az Oroszország-pártiak világosan elkülönülnek. A médiafogyasztás is teljesen más – a Nyugattal szimpatizáló, progresszív fiatalok leginkább internetről, a nosztalgizáló öregek viszont televízióból tájékozódnak. Nincsen érdemi párbeszéd a két tábor között.

Az ukrán lakosság nagy része nyilvánvalóan a jobb élet reményében támogatja az uniós közeledést, hiszen Ukrajna népességének 12 százaléka él a létminimum alatt. A kijevi vezetést az is az EU felé taszította (korábban), hogy az utóbbi időben egymás után rontották le az ország besorolását a hitelminősítők, miközben tízéves mélypontra zuhant a kormány kiadásainak fedezésére felhasználható kincstári keret. Ha Vilniusban

novemberben aláírták volna az egyezményt, akkor Kijevnek az elkövetkező hét évben 1 milliárd euró állt volna rendelkezésére.

Viktor Janukovics "tapssal üdvözölte azokat", akik utcára vonultak Ukrajna európai integrációjáért. Ugyanakkor az államfő kifejezte, hogy ellenzi a demonstrációk politikai célokra történő, a 2015-ös elnökválasztások kampányában való felhasználását. Az elnök hozzátette, Ukrajna majd akkor írja alá a társulási szerződést, amikor a feleknek sikerül "normális" feltételekben megállapodniuk, és az ország gazdaságilag is készen áll rá. Ezzel a döntéssel azonban Ukrajna könnyen két szék között, a földön találhatja magát. Mikola Azarov ukrán miniszterelnök ugyanezen a napon kifakadt, hogy – *"Oroszország nem ad nekünk garanciákat, Európa sem ad biztosítékot"*.¹²

Ugyanis nincsen kész a megállapodás Oroszországgal az Ukrajnának nyújtandó új pénzügyi segítségről, az országnak pedig csak idén 15 milliárd dollár pénzügyi segítségre lenne szüksége. Oroszország korábban kitiltotta az országból az ukrán áruk egy részét és megszigorította a vámellenőrzést, ami miatt hosszú sorok kígyóztak a határátkelőkön. Az uniós társulás leállításaért cserébe Kijev egyrészt az ukrán termékekkel szembeni orosz importkorlátozások megszüntetését várja, másrészt abban bízik, hogy végre eléri a számára nyomasztóan magas gázár csökkentését. Néhány napja Azarov egy tévéinterjúban azt állította, hogy Oroszország beleegyezett annak a gázmegállapodásnak a felülvizsgálatába, melyet Ukrajnával még 2009-ben, Julija Timosenko idején kötöttek. Emiatt a megállapodásért ítélték Timosenkót hét év börtönbüntetésre Viktor Janukovics elnök 2010-es hatalomra kerülése után. A Gazprom orosz vállalat szóvivője azonban cáfolta, hogy az orosz fél hajlandó lenne tárgyalni az Ukrajnának szállított földgáz áráról. Mindezek megfigyelők szerint azt mutatják: a Kreml nem elégszik meg azzal, hogy Kijev egyelőre lemondott az uniós társulási megállapodás aláírásáról, hanem továbbra is igyekszik beerőltetni Ukrajnát a Moszkva által irányított orosz-fehérorosz-kazah vámszövetségbe.

December 2-án Janukovics bejelentette, hogy tárgyalásokat kezd az EU-val a társulási egyezmény egyes elemeinek átvételéről, miközben Putyin megvádolta a napok óta az EU csatlakozás mellett tüntetőket irányító ellenzéki vezetőket, hogy külföldi segítséggel próbálják megdöntetni a legitim ukrán kormányt.

Csak a társulás leállítása után hozta nyilvánosságra az ukrán kormányzat, hogy már október elejétől többször felvetette a Brüsszellel folyó megbeszéléseken a társulás

¹²Csatatérre válhat Ukrajna az EU és Oroszország között.
http://www.mfor.hu/cikkek/Csataterre_valhat_Ukrajna.html

finanszírozásának kérdését. Kijev kompenzációt vár az EU-közeledés miatt elszenvedett és várhatóan bekövetkező veszteségeiért, illetve az EU-standardokhoz való igazodás költségeiért. A miniszterelnök felhívta Brüsszel figyelmét arra, hogy csak az uniós műszaki előírások adaptációja mintegy 165 milliárd euróba kerül Ukrajnának, mivel egész gazdaságát át kell alakítani az új szabványok szerint. A miniszterelnök egyik érve a társulási folyamat leállítása mellett az volt, hogy az unió keveset ajánlott. *"Mindössze szóbeli ígéretet kaptunk, hogy hét év alatt Ukrajna egymilliárd euró támogatásra számíthat. De hát mi az az egymilliárd euró? Semmi. Olyan, mint a koldusnak dobott aprópénz"* – jelentette ki Azarov, aki rámutatott arra is, hogy az utolsó csepp a pohárban a Nemzetközi Valutalap (IMF) követelése volt az Ukrajnának nyújtandó hitelért cserébe.¹³ Az IMF feltételül szabta a lakossági rezsiköltségek emelését, a bérek és a nyugdíjak befagyasztását, továbbá a mezőgazdaság állami dotálásának megszüntetését. *"Ráadásul semmi biztosíték arra, hogy az EU valóban megköti Ukrajnával a társulási megállapodást"* – tette hozzá a kormányfő.¹⁴

Október 16-án Aleksander Kwasniewski volt lengyel elnök, az Európai Parlament egyik ukrajnai különmegbízottja még úgy nyilatkozott, hogy a társulási és szabadkereskedelmi megállapodás aláírása történelmi pillanat, ez áttörés lesz az EU és Ukrajna kapcsolataiban. Az EU három feltételt szabott Ukrajna számára: az igazságszolgáltatás és a választási rendszer reformját, továbbá az igazságszolgáltatás szelektív, politikai célú alkalmazásának megszüntetését, történetesen a bebörtönzött Julija Timosenko egykori kormányfő ügyének rendezését.

Ukrajna nem teljesítette az uniós külügyminiszterek által 2012-ben meghatározott feltételeket, hogy aláírhasa a társulási megállapodást az Európai Unióval – ezt Pat Cox, az Európai Parlament (EP) egykori elnöke, ugyancsak ukrajnai különmegbízott mondta ugyanekkor, utalva arra, hogy előbb Kijevnek engednie kellene, hogy Julija Timosenko Németországba távozzon gyógykezelésre. Mindezek azok az érvek, amelyeket az ukrán kormány nyilvánosságra hozott a társulási folyamat leállítása mellett. Továbbra is sűrű homály fedi azonban azt, mi hangzott el Vlagyimir Putyin orosz és Viktor Janukovics ukrán államfő november 9-i titkos megbeszélésén, amely után az ukrán vezetés gyökeresen megváltoztatta retorikáját, majd leállította a társulásra való felkészülést. Mértékadó

¹³ Csataterré válhat Ukrajna az EU és Oroszország között.
http://www.mfor.hu/cikkek/Csataterre_valhat_Ukrajna.html

¹⁴ Csataterré válhat Ukrajna az EU és Oroszország között.
http://www.mfor.hu/cikkek/Csataterre_valhat_Ukrajna.html

vélemények szerint a Kreml zsarolása váltotta ki Kijev pálfordulását és nem zárják ki, hogy ha nem is Vilniusban, de még a jövő év elejéig mégis megvalósulhat az EU-Ukrajna társulás.

Az ukrán kormány október 18-án hagyta jóvá az Európai Unióval kötendő, 2011 óta aláírásra váró szabadkereskedelmet is magában foglaló társulási megállapodás tervezetét, amelyet az unió november 28-29-i vilniusi keleti partnerségi csúcsértekezletén készültek aláírni. Ehhez Kijevnek már csak az ügyészségekről szóló törvényt kellett korszerűsítienie, illetve megoldania Julija Timosenko bebörtönzött volt kormányfő külföldi gyógykezelésének ügyét.

A Vilniusban aláírni tervezett társulási megállapodás egy későbbi megvalósulás esetén sem fog azonnal életbe lépni: az aláírást követő év során még minden európai uniós tagállamnak és az ukrán parlamentnek is ratifikálnia kell majd azt. A neheze Ukrajna számára azonban majd csak azután jön – a megváltozott piaci körülmények és a szabadkereskedelmi zóna létrehozása jelentős változásokat eredményeznek majd, amelyekhez minden piaci szereplőnek alkalmazkodnia kell majd. Ennél viszont még nehezebb lesz tartani a politikai kötelezettségvállalásokat: az EU több mint 400 különböző direktívát ír elő, amelyek a következő lépcsőfok eléréséhez szükségesek, és erre 10 évet kap Ukrajna. Tíz év múlva megvizsgálják, hogy hol tart az ország, és ha nem teljesítette a megállapodásban foglaltakat, akkor az uniós tagság következő lépcsőfoka – ami most 2023 lett volna – tovább tolódhat.

A legközelebbi határidő a társulási megállapodás aláírását követő két év után esedékes: akkor kell Ukrajnának teljesítenie az úgynevezett „Füle listájában” foglaltakat (Stefan Füle az EU bővítési ügyeinek biztosa volt 2010 óta). A lista legfontosabb pontjai a korrupció visszaszorítása az országban, illetve megfelelő választási- és bírósági reform.

Janukovics határozottan elzárkózott attól, hogy elnöki jogkörével élve legalább részleges kegyelemben részesítse politikai ellenfelét, Julia Timosenkot, akit kis fölényrel győzött csak le a 2010-es elnökválasztáson. Ehelyett a parlamentre tolta át a feladatot, hogy jogalkotással rendezze a problémát. Az ukrán államfő bécsi látogatásán nemrég azt mondta, hogy Timosenko ügyét csakis jogszabályi keretek között lehet rendezni. Kijelentette ugyanakkor, hogy Ukrajna *"folytatja útját az európai integráció felé"*¹⁵. Az ukrán parlament elutasította az összes törvényjavaslatot, amely Timosenko ügyét

¹⁵ Ukrajna behúzta a féket az EU-nál.
http://hvg.hu/vilag/20131121_ukrajna_eu_tarsulas/

rendezhette volna. A kudarcért az ellenzék személyesen Janukovics elnököt és a mögötte álló Régiók Pártját tette felelőssé, a kormányzó párt frakciója egyetlen javaslatot sem támogatott ugyanis. A kormányrendelet kiadása után Arszenyij Jacenyuk, a Timosenko mögötti Haza párt frakcióvezetője közölte, hogy a társulási megállapodás aláírásának meghiúsításáért kész bíróságon kívüli alkotmányos vádemelési eljárást kezdeményezni az államfő ellen.

Hivatalosan Ukrajna az ukrán ipari termelés visszaesése – ami a Független Államok Közösségének országaival fenntartott gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok romlása miatt következett be – miatt állította le az uniós társulási megállapodás aláírásának előkészítését. Az Oroszországgal és a FÁK-kal fenntartott kapcsolatok fejlődése lehetővé teszi a gazdasági helyzet javítását Ukrajnában, és azt, hogy a Nemzetközi Valutaalap pénzügyi segítségére Kijevnek kisebb mértékben legyen szüksége. Augusztustól december elejéig Ukrajnában havonta 15-20 ezer munkahely szűnt meg, az áruforgalom vesztesége pedig ugyanebben az időszakban elérte a 30-40 milliárd hrivnyát.

Szakértői vélemények szerint a 2004-es narancsos forradalom utáni eufóriában – még a 2008-as válság előtt – az EU is könnyebben tudott volna érdemi támogatást adni. Oroszország is épp csak kezdett gazdaságilag megerősödni, így jóval kevesebb energiát tudott volna arra fordítani, hogy Ukrajna és az EU közeledését megakadályozza. Akkor nagyobb valószínűséggel indulhatott volna el a politikai és a jogrendszer átalakítása, a korrupció visszaszorítása, amely nyomán több esély lett volna az integráció hosszú folyamatának megkezdésére. Ugyanakkor ahhoz, hogy Ukrajna versenyképes termékekkel jelenjen meg az EU piacain, rendbe kellene tenni a gazdaságot. Ehhez viszont az országnak nem tud elég segítséget nyújtani az EU. Egy volt miniszter annak a véleményének adott hangot, hogy Janukovics egyszerűen megversenyeztette az EU-t és Oroszországot, majd megnézte, hogy ki kínál többet Ukrajna geopolitikai pozíciójáért. Janukovics 2017-ig 160 milliárd dollár befektetést követelt az EU-tól, amire állítólag nem kapott ígéretet. Már többször szóba került - azt, hogy mit kínált Putyin Janukovicsnak november eleji titkos találkozójukon, senki nem tudja. Feltehetőleg olcsóbb gázt, pénzügyi segítyt a tönk szélén álló ukrán gazdaságnak, esetleg az ukrán termékekre kivetett kereskedelmi korlátozások és importvámok csökkentését.

A társulási szerződés elutasítása ellenére Ukrajna egyelőre egyik fél mellett sem kötelezte el magát, azonban az EU-nak mégis veszteséget jelent, ha az ország Oroszország vonzáskörzetében marad – ezzel ugyanis megnő az esélye annak, hogy a Putyin által

vizionált, a Független Államok Közösségének (FÁK) térségére építő Eurázsiai Gazdasági Térség életképessé válik. Ennek ugyanis alapköve Ukrajna lenne.

Az elutasítást követő napokban az oroszok kényes helyzetbe kerültek: előző héten még sikerként könyvelhették el, hogy Ukrajna elutasította a társulási szerződés aláírását az EU-val, „*azt a konkrét ütközetet megnyerték*”¹⁶. Ehhez képest most az a kép alakulhat ki, hogy közvetett módon kiprovokálták a mostani politikai destabilizációt, amiben már Janukovics közvetlen környezetében, a diplomáciai testületben is kritikákat fogalmaztak meg.

De nem csak Ukrajnának van szüksége az Európai Unióra, hanem fordítva is. Brüsszel látványosan mindent megtett, hogy Vilniusban véglegesíthető legyen a több éve halogatott társulási egyezmény. Mindenekelőtt azért, mert az EU-nak is szüksége lenne a 40 milliós ukrán piacra, ugyanakkor annak geopolitikai pozíciói sem mellékesek, ezért vált az ukrán társulás kérdése uniós-orosz geopolitikai csatává is egyben.

Catherine Ashton, az EU kül- és biztonságpolitikai főképviselője szerint Ukrajna sokat veszít ezzel a döntéssel; véleménye szerint Ukrajna jövőjét az EU-val való szilárd kapcsolatok jelentik. Az amerikai külügyminisztérium nyilatkozatban hangsúlyozta, hogy Washington az Európai Unióhoz csatlakozva csalódottsággal veszi tudomásul Ukrajna döntését. Véleményük szerint az Európai Unió történelmi lehetőséget ajánlott az országnak az ukrán nép európai jövőjének megalapozásához, továbbá ahhoz, hogy a nemzetközi pénzügyi intézmények, valamint a beruházók számára demonstrálja a demokratikus reformok iránti elkötelezettségét. A külügyminisztérium rámutatott arra, hogy az Egyesült Államok támogatja az ukránok azon nagy többségét, akik ilyen jövőt képzelnek el az ország számára.

Lin Linkevicius, az EU soros elnökségét ellátó Litvánia külügyminisztere úgy nyilatkozott, hogy jövőre európai parlamenti választásokat tartanak, új uniós vezetők jönnek, 2015-ben pedig Ukrajnában esedékes elnökválasztás. A következő két évben tehát nem lesz mód arra, hogy elég figyelmet szenteljenek az EU–ukrán kapcsolatok nyitott kérdéseinek. Linkevicius arra sem tudott egyelőre válaszolni, hogyan viszonyul az unió a Kijev részéről felvetett háromoldalú – ukrán–EU–orosz – párbeszéd ötletéhez. Moszkva kész a háromoldalú tárgyalásokra Kijevvel és Brüsszellel a kereskedelmi-gazdasági együttműködés modelljének kidolgozása érdekében – jelentette ki Vlagyimir Putyin orosz

¹⁶ Kiutat keres az ukrán kormány.

http://index.hu/kulfold/2013/12/02/kiutat_keres_az_ukran_kormany/

államfő még az uniós társulási szerződéshez szükséges előkészületek leállításáról szóló kijevi bejelentés előtt közölte Moszkvában.

Tehát Ukrajna Janukovics alatt is fő külpolitikai célkitűzéseként tartotta meg az EU-tagságot, de a NATO-ba való belépést azonban, ellentétben Timosenkóval, ellenzi, és legfeljebb egy népszavazás után volna hajlandó támogatni azt. (A felmérések szerint, főként az oroszajkú Kelet-Ukrajna miatt nem is szerezne többséget a belépés mellett állók tábora.) A katonai szövetségbe azonban egyébként sem tudott volnabelépni, miután a Krím félszigeten továbbra is fenntarthatta legfőbb bázisát Oroszország fekete-tengeri flottája. (Ami majd következő évben kerül a támadások középpontjába.) Az Unian hírügynökség által kiadott felmérés szerint a lakosság 39 százaléka az EU-val való szerződést, 37 százaléka a TSZ-t támogatná, 24 százalék azonban bizonytalan. Az ország nyugati részén az EU támogatottsága 69 százalék, keleten csak 15, míg ez az arány fordítottan. A középső rész kiegyenlítettebb (a fővárossal együtt), csekély EU-párti túlsúllyal.

Ukrajna az Európai Unióhoz történő csatlakozás érdekében már a 2000-es években is tett lépéseket, ezek 2010-től gyorsultak fel. Ahogyan Janukovics hangsúlyozta „*Ukrajna fő prioritása az Európai Unióba történő integrálódás, és kész még az idén aláírni az EU-val a társulási szerződést*”-ezt a kijelentés 2011-ben tette meg¹⁷. Janukovics politikájának fő iránya az EU-ba való integrálódás volt, azonban ennek ellenére 2013-ban félbeszakította az Európai Unióval való társulási szerződés aláírásának előkészítését. A kormány nemzetbiztonsági okokkal indokolta a döntést, melyben az is szerepel, hogy Ukrajna felújítja a szerződéseit Moszkvával. Az ősz folyamán Viktor Janukovics ukrán államfő kétszer folytatott titkos tárgyalásokat Putyinnal. Az ukrán kormány emellett kezdeményezte, hogy hozzanak létre egy háromoldalú bizottságot Ukrajna, az EU és Oroszország részvételével az érintett kérdések megvitatására. Az integrálódás leállítása miatt Ukrajnában tiltakozások kezdődtek.

A kormány nehéz döntési helyzetbe került, hiszen mindkét fél jelentős reményeket fűzött az országhoz. A lakosság mentalitása mindig is megosztott volt, azonban számos más tényező befolyásolta a folyamatokat. Ezek között az egyik legszámottevőbb, hogy az ukránoknak szüksége van az orosz gázra, így az oroszok kezében igen erős mondhatni aduász van: Putyin ezt kihasználva gázár-engedményeket ígért. Eközben az uniós kedvezményekkel és segéllyel próbálta ösztökélni Ukrajnát a megállapodás aláírására, a

¹⁷Ukrajna nem akar NATO-tag lenni.

<http://propeller.hu/nagyvilag/1891748-ukrajna-nem-akar-nato-tag-lenni>

korábbi feltételét-, miszerint a korábbi államfőt, Timosenkot, engedjék ki a börtönből-eltörölte. Az EU mégsem tudta volna akkora mértékben támogatni Ukrajnát, hogy az orosz kapcsolatok elvesztésével az tovább tudott volna létezni, hiszen gazdaságában túl nagy törést jelentett volna. Ukrajna kivitele az EU-ba és Oroszországba csaknem azonos mértékű – körülbelül 23-23 milliárd dollár –, ha a keleti piac szűkülne, úgy az egyébként is nehéz helyzetben lévő ukrán gazdaság – amely negyedik negyedéve mutat csökkenést – tovább zsugorodna, egyre növelve az amúgy is gyorsan gyarapodó államadósságot.

Oroszország mellett szól tehát a közös történelmi múlt, ezen túl vallási és nyelvi okai is vannak a közeledésnek. Nyugat-Ukrajnát ezzel szemben az „európai” felfogás jellemzi, amely a volt szovjet államiságot elfogadhatatlannak ítéli meg. Számára az egyetlen út Európa, míg keletnek ugyanígy Oroszország. A két fél között nehezen lelhető fel az „arany középút”, hiszen ideológiailag teljesen különálló területekről beszélhetünk.

Számos tényező beszél amellet, hogy igazából egységes Ukrajnáról nem beszélhetünk. Így nem meglepő, hogy tudósok szerint a konfliktusok megoldásának egyetlen útja az ország kettészakadása lenne. Véleményem szerint ez igen drasztikus döntés, de valóban szükséges lehet, hogyha a helyzet nem normalizálódik.

A 2013-as folyamatok vizsgálva az is érdekes kérdés lehet, hogy Ukrajna nem tudott vagy csak nem akart dönteni egyik vagy másik fél javára? Kérdésem alapjaként szolgál, hogy a politikai elit a kezdeti stádiumban egyik fél felé sem közeledett. Egyfajta macska-egér játékkal, szinte kivárta a legjobb lehetőséget kínáló helyzetet. Az Európai Unió és Oroszország között „licit-háború” kezdődött, mindkettő a maga-maga csapatában akarta tudni az országot, ezért a lehető legnagyobb segélyeket és kedvezményeket ígérték az ukránoknak. Talán ha ebben a helyzetben csak a politika játszott volna szerepet-háttérbe szorítva a lakosságot-, nem éleződött volna ki a konfliktus.

4. NATO-Oroszország

Oroszország és a NATO 2002-ben egyezményt kötött Rómában, amelynek értelmében együttesen veszik fel a harcot a terrorizmus ellen, a helyi konfliktusok kezelésével kapcsolatban és a tömegpusztító fegyverek terjedésének megakadályozásában. A megállapodás azonban nem jelent egyben NATO-tagságot Oroszország számára, így a közös védelmi rendszer nem vonatkozik rá, nem rendelkezik vétőjoggal és nincs beleszólása új tagországok felvételébe. Ennek alapját a 2001-es események adták, *"a bűnös erőszak összehozta a keletet és nyugatot, amely így erősebb lett. A NATO és Oroszország új, szorosabb együttműködését a tavaly szeptember 11-i terrorista támadás sok ezer áldozata kovácsolta ki, mert e nélkül a politikusok nem haladtak volna ilyen gyorsan."*¹⁸

A NATO szervezetét kezdetben a hidegháború elején éppen a Szovjetunió és a hozzá kapcsolódó országok ellen hozták létre, majd évek múltán sem javult a kapcsolat. George Robertson NATO főtitkár szerint *„a Varsói Szerződés felbomlása után a Szovjetunió, majd jogutódja Oroszország azt várta, hogy a NATO is befejezi működését."*¹⁹

1994-ben Oroszország békepartnerségi szerződést kötött a NATO-val, majd 1997-ben Párizsban alapszerződést írtak alá, melynek értelmében havonta találkoztak Brüsszelben, hogy egyeztessék jövőbeni terveiket. 1998-ban a NATO új tagokkal bővült, ezek közt Csehországgal, Lengyelországgal és Magyarországgal, melyek korábban a Varsói Szerződéshez tartoztak.

A NATO Jugoszlávia ellen indított akciója miatt 1999-ben Oroszország megszüntette brüsszeli képviselőtét, mivel éppen egyik szövetségesét érte a támadás. Ezt tovább súlyosbította, hogy 2000-ben az USA felmondta a rakétafejlesztéseket korlátozó szerződést. A NATO-hoz azonban újabb volt kommunista országok kérték felvételüket, a közeledés miatt pedig reális lehetőség nyílt a volt szovjet és a balti államok felvételére is, ezek között Ukrajna is szerepelt.

Az enyhülést 2001-ben hozta meg Oroszország: felajánlotta segítségét az USA-nak, mindeközben nem elhanyagolható tény, hogy Oroszországnak ugyanúgy szüksége van az

¹⁸A terrorizmus összehozta a NATO-t és Oroszországot.
<http://www.origo.hu/nagyvilag/20020528aterrorizmus.html>

¹⁹A terrorizmus összehozta a NATO-t és Oroszországot.
<http://www.origo.hu/nagyvilag/20020528aterrorizmus.html>

amerikai gazdaságra és ezzel saját magának is segített, hiszen kereskedelmi kapcsolatai újra megnyíltak. Azonban a világot fenyegető terrorizmus nagy veszélye miatt a két pólus engedni kényszerült. A szeptember 11-i merényletet követően Putyin hozzájárult az USA afganisztáni akciójához, annak ellenére, hogy korábban az USA és a Szovjetunió 10 évig harcoltak a területen. Oroszország továbbá engedélyezte amerikai katonák belépését két szovjet utódállam, Üzbegisztán és Tádzsikisztán területére és hogy azok használják a volt szovjet erődítványokat. Grúziában elfogadta, hogy amerikai kiképzők és katonai tanácsadók kezdjenek dolgozni, majd Oroszország bezárta kubai és vietnámi támaszpontjait. Bush az orosz kedvezmények nyomán a csecsen háborút terrorizmus ellenes küzdelemnek ismerte el. A két nagyhatalom a közeledések kapcsán vállalta, hogy 10 év alatt 2/3-ára csökkenti atomfegyvereik számát, a politika hangsúlyozta a két fél közös és egyenlő jogokat nyújtó döntéseinek szükségességét.

Felmerült Oroszország NATO tagságának kérdése is, azonban ezt több NATO-tag is elutasította. A tiltakozók között volt Hollandia, Németország, Franciaország és a három új kelet-európai tag.

Putyin szerint *"Oroszország semmit sem nyert azzal, hogy konfrontációban állt a nyugati világgal és néha még nagy szomszédjával, Kínával is, de most már a civilizált világ része akar lenni és civilizált párbeszédre törekszik mindenkivel."*²⁰

²⁰A terrorizmus összehozta a NATO-t és Oroszországot.
<http://www.origo.hu/nagyvilag/20020528aterrorizmus.html>

5. Politikai folyamatok

5.1. A történelem sodrában

Ha tehát a legfontosabb eseményeket akarjuk kiragadni, akkor azt mondhatjuk, hogy a kezdő dátum 2013. november 21., amikor Viktor Janukovics államfő bejelentette, hogy nem írja alá az EU-val kötendő szabadkereskedelmi egyezményt, inkább a Moszkvához fűződő kapcsolatokat mélyíti. November végén a tüntetések már egy hete zajlottak, mikor a kormány közbelépett. A rendőrség megpróbálta szétzavarni a belvárost megszálló békés demonstrálókat. A tüntetők ekkor újabb lendületet kaptak, hogy mintegy visszavágjanak a hatalomnak, tovább folytatták tevékenységüket. December 8-án Kijev főterén, a Majdanon több mint félmillió ember gyűlt össze, ez volt az eddigi legnépesebb kijevi tüntetés. A hatalmas tömeg a kormány lemondását követelte Kijevben és az ország több nagyvárosában – többek között a Janukovics hátszágának számító, oroszbarát Kelet-Ukrajnában is. Karácsony előtt egy héttel az ukrán és az orosz vezetés megállapodott egy 15 milliárd dolláros hitelcsomagról, valamint arról, hogy Moszkva harmadára csökkenti a gázárakat.

Az események 2013 végén aggodalmat keltettek a piacon, az ukrán állampapír hozamok és a csődkockázati mutató felfelé vették az irányt. A 2014 júniusában lejáró ukrán dolláralapú államkötvény hozama 16 százalék fölé, míg a 3 év múlva lejáróé 11 százalék fölé ugrott. A piac a kialakult helyzet miatt most jobban tartott az ország rövid távú csődjétől, mint az esetleg középtávon bekövetkező negatív eseménytől.

2014. január 22-én a parlament elfogadta a tüntetők jogait korlátozó döntést, ekkor összecsapások kezdődtek, melynek során halálos áldozat is volt. Egy héttel később több nyugat-ukrajnai városra is áttérjedtek a tüntetések, ennek hatására a parlament érvénytelenítette a szabadságjogokat korlátozó szabályozást, egyúttal elfogadta az amnesztia-törvényt. Ennek értelmében az előzetes letartóztatásban lévőket kiengedik azzal a feltétellel, hogy a tüntetések befejeződnek. Közben Mikola Azarov kormányfő lemondott, három hét múlva pedig a kormányzat törölte a tüntetők elleni vádakat.

Február 18-án tört ki a világ minden TV-állomása által közvetített 3 napig tartó összecsapás-sorozat a belváros több részén, amely 77 áldozatot követelt. A tüntetők között lévő szélsőségek rátámadtak a rendőrökre, azok válogatás nélkül tüzeltek fegyvertelen

polgárookra is. Három nappal később kompromisszumos megállapodás született a szemben álló felek közt, ehhez szükség volt az EU közvetítésére is. Janukovics beleegyezett az elnökválasztás előrehozásába és az alkotmány megváltoztatásába. Az elnök mögött álló Régiók Pártjából egyre több képviselő távozott, eddig összesen 24 fő, melynek háttérében az ellenzéknek adott engedmények állnak. A következő napon az ellenzék – a hatalom megszerzését követően – eltért az alkotól, Janukovicsot leváltotta és május 25-ére kiírta az elnökválasztást. A parlament egyidejűleg a belügyminisztert is menesztette, mivel őt tette felelősség a tüntetők elleni brutális fellépésért. Zaharcsenko hatáskörét túllépve, a törvény és az alkotmánnyal ellentétes parancsokat adott ki, melyek civilek halálát eredményezték. A tüntetők a kormányzat, a parlament, a miniszterelnöki és az elnöki hivatal épületeit teljes ellenőrzésük alá vonták, Julija Timosenkopedig visszanyerte szabadságát. Február 24-én Janukovics ellen letartóztatási parancsot adtak ki tömeggyilkosság vádjával.

Március 21-én Az Európai Unió és Ukrajna Brüsszelben aláírta a társulási szerződés politikai részét (Jacenyuk és a 28 EU-ország vezetői), míg a szabadkereskedelmi egyezmény jóváhagyását az ukrán választások utánra, májusra halasztották. Eszerint az Európai Unió egyoldalú kedvezményekben részesíti az országot, így vámkönnyítéseket ígért az ukrán árucikkekre, főként a mezőgazdasági és a nehézipari termékekre nézve, összesen mintegy félmilliárd euró értékben, addig is Ukrajna nem kötelezett a vámok eltörlésére az uniós termékekkel szemben.

Kijev és Moszkva már korábban megállapodott kötött, miszerint március 21-ig a krími ukrán bázisok érintetlenek maradnak, továbbá hogy nem akadályozzák működésüket, azonban Moszkva ezt már több ízben megszegte. Az ukrán erők szevasztopoli bázisát tüntetők foglalták el, a krími hatóságok pedig fogva tartották az ukrán haditengerészet parancsnokát. Az oroszok ezt követően már nyíltan felléptek: az orosz katonák több ukrán hadihajó irányítását vették át, ezzel megakadályozva tengerre való kijutásukat. Az oroszok döntés elé kényszerítették a Krímen tartózkodó ukrán haderő tagjait, miszerint vagy elhagyják a félszigetet, vagy 2016-ig akkori rangjukban az orosz hadseregben teljesítenek szolgálatot. Az ukrán alkotmánybíróság kimondta ennek jogszerűtlenségét, mivel a Krímben tartott március 16-ai népszavazás ellentétes Ukrajna alkotmányával, így annak függetlenségének kimondását és az Orosz Föderációba történő felvételét elutasította.

Április 14-én Szlovjanszban terroristaellenes akció indult az ukrán biztonsági szolgálat (SZBU) irányításával a kormányépületek visszafoglalásáért. Az összetűzésben

több tucat ember sérült meg és egy ember meg is halt. Valamennyi kelet-ukrajnai városban konfrontálódott a tüntetők két tábor: az orosz területszerzést támogató széparatisták és a területi sérthetlenséget hirdető polgárok között. Az elnök antiterrorista megmozdulást szervezett és új terrorelhárító egységet hozott létre, miután a belügy a széparatista demonstrálókat terroristáknak nevezte. Az akcióba az ukrán hadsereg is bevonásra került, amelyben valószínűsíthetőleg az oroszoknál rendszeresített fegyvereket használták, egyenruhájuk pedig megegyezett a krími katonákéval. Krasznij Limanban is orosz beavatkozásra gyanakszanak: a helyi rendőrséget ismeretlen fegyveresek támadták meg, akik AK100-as gépkarabéllyal adtak le lövéseket- ez a típus csak az orosz hadseregnél van rendszeresítve. A rendőrök barikádokat használtak a tűzharc elleni védelemért. A széparatisták több városban is, így Donyecben, Luhaszokban, Harkovban és Szlovjanszkban is átvették az uralmat és megszállták a helyi közigazgatás legfontosabb épületeit. Az összecsapásokban hat ember sérült meg. Emiatt Oroszországot szankciókkal fenyegették meg többek közt a britek, a NATO-főtitkár és az ENSZ-nagykövet. Az oroszok álláspontja szerint éppen a Nyugat felelős az ukrán helyzetért.

Áprilisban Szlovjanszk városában lövöldözés alakult ki, mely halálos áldozatokat is követelt. Az önkéntesek vezetője szerint egyik éjszaka támadás érte őket, amikor is egy helyi sofőr a fiával együtt egy terepjárókból álló konvojra lettek figyelmesek az általuk ellenőrzött bázisnál. Miután megállították őket, azok tüzet nyitottak rájuk, hárman életüket veszítették. A támadások elkerülése érdekében éjfél után hatig kijárási tilalmat hirdettek ki. Az önvédelmi csapat parancsnoka ennek okán az oroszokhoz fordult segítségért, szerintük a Jobb Szektor fegyveresei támadtak rájuk. Ugyanígy tett Donyeck népi milíciájának vezetője. Azzal a kéréssel fordultak Moszkvához, hogy az vonuljon be békefenntartó erőket a kelet-ukrajnai régiókba, vagy legalább fegyverekkel nyújtson támogatást az ukrán Nemzeti Gárda és a Jobb Szektor ellen. Az orosz külügyminisztérium szerint felbérelt fegyveresek provokációja volt mindaz, ami történt, mely egyfajta bizonyítéka annak, hogy az ukrán vezetés nem akar gátat szabni és lefegyverezni a szélsőségeket és a nacionalistákat. Másrészt megkérdőjelezhető, hogy a szándék vagy az eszköz hiányzik ahhoz, hogy a béke biztosítható legyen.

Május 2-án a tüntetők két tábor között heves harc bontakozott ki, melynek során 43 ember életét veszítette és a több mint 200 sebesült közül 25 állapota súlyos. A halálos áldozatok között több orosz állampolgár is (nagyjából 15). Oroszország felszólította Ukrajnát a válság kezelésére és hivatalos jelentést kért az orosz halottakról. Az Unian hírügynökség arról számolt be, hogy az oroszbarát széparatisták aláírást gyűjtöttek (a

szövetségi állam és az orosz nyelv érvényesülése érdekében), mikor a kormánypárti aktivisták felgyújtották sátraikat. Azok egy épületbe menekültek, majd löfegyekkel és kövekkel támadtak vissza.

Május 25-én az ukrainai választások egyértelmű nyerteseként az UDAR párt került ki. PetroPorosenko, az UDAR jelöltje a szavazatok több mint felét, 55,9%-át szerezte meg. Porosenko kinyilvánította, hogy politikájának célja a korrupció elleni fellépés: „*Mindegy, hogy milyen gazdag az illető, s hogy a szövetségesünk, vagy a politikai ellenfelünk*”²¹. Továbbá ígéretet tett, hogy intézkedéseket kezdeményez az oroszokkal való kapcsolatok rendezése érdekében. „*Oroszország a szomszédunk, és az utóbbi kétszáz évben mindig is nagy jelentősége volt a Moszkvához fűződő kapcsolatoknak*”²² – hangsúlyozta. Míg a kapcsolat javítását célozza a jövőben, addig közölte, hogy Kijev nem fogadja el a Krím-félszigeten lezajlott népszavazást és a terület orosz megszállását. A választási eredmények elemzése során világossá válik, hogy a választók 90%-a az egységes Ukrajnát támogatja, ellentétben a szeparatista elméletekkel, valamint, hogy 80% az európai integrációra szavaz.

A kijevi polgármester-választást VitalijKlicsko, az UDAR párt vezetője nyerte a szavazatok 57,4%-val. A Majdanon az aktivisták barikádokat emeltek korábban, hogy bebizonyítsák, addig nem mennek el, amíg reformok nem születnek. Klicsko ígéretet tett arra, hogy nem alkalmaz erőszakot a Majdanon, inkább meggyőzi őket, hogy bontsák le a barikádokat, hiszen azok teljesítették funkciójukat. „*Azzal a felhívással fordulunk az emberekhez, segítsenek elbontani a barikádokat, hogy Kijev és Ukrajna visszatérjen a normális kerékvágásba. Vissza kell hoznunk a békét Ukrajnába, a főváros pedig jó példát fog mutatni az egész országnak*”²³ – mondta. Klicsko a reformok szükségességét hangsúlyozta, mind a közlekedés, az egészségügy és az oktatás terén, de erős fellépést igényel a korrupció elleni harc. A főpolgármester elutasította a kárpátaljai autonómiát, helyette a helyi önkormányzatok hatáskörét kívánja szélesíteni, továbbá Ukrajnát összehangolni az EU követeléseivel. Mivel a legfőbb döntéseket az államfő által közvetlenül kinevezett közgyűlési elnök hozza, ezért a főpolgármesteri tisztség egyfajta reprezentatív jellegű.

²¹PetroPorosenko lesz Ukrajna elnöke.
http://hvg.hu/vilag/20140525_Petro_Porosenko_lesz_Ukrajna_elnoke_a_kut/

²²Ukrajna - 2014, polgárháború.
<http://ukrainai.blogspot.hu/2014/05/porosenko-elnoke-klicsko-kijevi.html>

²³Klicsko lesz az új kijevi polgármester.
http://m.hvg.hu/vilag/20140525_klicsko_lehet_az_uj_kijevi_polgarmester

Május végén az ukrán külügyminiszter arról tartott beszámolót, miszerint Ukrajna előrébb szeretné hozni az EU-val kötendő szabadkereskedelmi egyezmény aláírását. Az eredeti elképzelés szerint Ukrajna Moldovával és Grúziával együttesen, június 27-én kötötte volna meg a megállapodást, azonban Porosenko a korábbi időpont érdekében konzultációkat kezdeményez az EU-val.

A következő hónapokban Porosenko elrendelte az egyes megyei határátkelők (Donyeck és Luhanszk) lezárását, hogy ezzel megakadályozza az újabb fegyveresek erők országba lépését. Erről az oroszokat is értesítette a kétoldalú megállapodásnak megfelelően, azonban ezt az orosz biztonsági szolgálat (FSZB) nem tartotta be. A kormány szerint az orosz határrendészet a nemzetközi terrorizmust támogatva több fegyverest is átengedett az országba. A vezetők felszólaltak Moszkva ellen, a nemzetközi jogi normák és államközi kapcsolatok megsértése miatt: *"A nemzetközi közösség az Oroszországi Föderációtól nem nyilatkozatokat vár, hanem konkrét tetteket, amelyek megteremtik a feltételeit annak, hogy megvalósuljon az Ukrajna keleti részén kialakult helyzet békés rendezésének terve"*²⁴ - szögezte le az ukrán külügyminisztérium. Az oroszok közlése szerint éppen az orosz-ukrán határ megerősítésére utasították a biztonsági szolgálat embereit, hogy ezzel gátat szabjanak az illegális határátlépéseknek. Az orosz-ukrán kapcsolat azonban gyenge lábakon áll, a brüsszeli tárgyalások előtt Oroszország megvonta támogatását Ukrajnával szemben az ország gazdasági érdekeinek védelmére való hivatkozással. A februári hatalomváltás után hatályon kívül helyezte a gázár-megállapodást, továbbá leállította az ukrán eurókötvények vásárlását. Az orosz Gazprom cég szerint az ukrán gázadósság akkora méreteket öltött, hogy csak a kifizetett földgáz mennyiséget tudja eljuttatni.

A Krím-félsziget Oroszországhoz való csatlakozását követően több megmozdulás is volt a kelet-ukrajnai régiók orosz területhez való csatlakozása érdekében, sikertelenül. Június 17-én Poltava területén éppen az Ungvár csővezeték robbant fel, a lángok 200 méter magasak voltak, azonban senki sem sérült meg. A helyi hatóságok azonnal megkezdték az eset kivizsgálását, ugyanis márciusban a Jobb Szektor vezetője, Dmitrij Jarosfenegetőzött azzal, hogy felrobbantja a gázvezetéket, megfosztván ezzel Oroszországot gazdasági befolyásától.

A helyzetet tovább fokozta, hogy június 14-én a szeparatisták lelőtték egy ukrán katonai szállító repülőgépet, melynek következtében 49 ember halt meg. Donyeck

²⁴Ukrajna - 2014, polgárháború.
<http://ukrajnai.blogspot.hu/2014/06/nem-sznik-krizishelyzet.html>

területén folytatódtak az összecsapások, június 16-án 6 ember veszítette életét, a folyamatos összetűzések miatt 34 000 lakos kényszerült menekülésre. Porosenko amnesztiát ígért azoknak a fegyvereseknek, akik önként elállnak a harcok folytatásától, továbbá egy olyan „menekülő utat” biztosítását javasolta, amelyen keresztül elhagyhatják az országot a „fizetett zsoldosok”. Az amnesztia további feltétele, hogy súlyos bűncselekményt nem követhettek el a felkelők.

Június 27-én Brüsszelben aláírták a szabadkereskedelmi megállapodást az Európai Unió, Moldova, Grúzia és Ukrajna között. *"Ukrajna a legnagyobb árat fizette ezért, és legalább egy nyilatkozatra vágyik az EU részéről, hogy ha teljesíti a követelményeket, csatlakozhat. Ez az uniónak semmibe sem kerül, a hazám számára viszont a világot jelentené"*²⁵ - közölte Porosenko.

Augusztus 14-én orosz katonai járművek léptek át a határon, melyet azért tartottak szükségnek, mert az oroszoktól kapott segélyek nem értek célba, továbbá olyan információk terjedtek el, hogy a segélyszállító kamionok megsemmisítését tervezik és az akcióért a felkelőket vonják felelősségre.

Az EU és Ukrajna közötti társulási megállapodás ratifikálására került sor szeptember 16-án, amelyben Ukrajna kötelezi magát az emberi jogok tiszteletben tartására, a szabad piacgazdaság kialakítására és az Európával való szoros együttműködésre. Ukrajna azonban 2015-ig nem helyezheti hatályba a szabadkereskedelmi egyezményt Oroszország vétőjoga kapcsán, így nem teljesíthetik az ország gazdasági működését meghatározó reformokat.

5.2. Kárpátaljai magyarság

A kárpátaljai magyarság anyanyelvű oktatási rendszert követel az ukrán államtól, emellett elfogadja az államnyelv fontosságát. A helyi magyar szervezetek és egyházak kiálltak Ukrajna egységéért, elítélték azon kísérleteket, amelyek az ország területi integritásának megbontására törekednek. Kulturális és nemzetiségi jogaik biztosítását igénylik, a Kárpátalján élő többi nemzetiség számára azonban már így is irigylésre méltó a

²⁵EU-csúcs: aláírták a társulási megállapodásokat.
<http://kronika.ro/kulfold/eu-csucs-alairtak-a-tarsulasi-megallapodasokat>

magyarság helyzete, hiszen több mint ötven magyar anyanyelvű iskolát és óvodát számlálnak a térségben.

Kárpátalja Ukrajna délnyugati részén helyezkedik el, ez az ország legkisebb közigazgatási területe. Kárpátalja több országgal is határos, így délről Magyarországgal és Romániával, keletről Szlovákiával, északról Lengyelországgal. Kárpátalja lakossága 1 millió 250 ezer fő körül mozog, ebből nagyjából 150 ezer fő a magyar nemzetiségű lakosainak száma. Az utolsó 2001-es népszámlálás adatai alapján a kárpátaljai magyarság lélekszáma, mintegy tízezer fővel csökkent. A 2001-es adatok szerint 151 516 magyar élt Kárpátalján, ez 2013-ban megközelíthetően 141 000-re tehető.

A kárpátaljai magyarság sorsát az első világháborút lezáró versailles-i béke határozta meg, így egyfajta „kényszerkisebbséget” alkotnak. A terület erősen kötődik Magyarországhoz, de emellett csehszlovák, szovjet és ukrán befolyás is érvényesült.

Nemzetiségi összetétele: ²⁶

Nemzetiség	fő	%
Ukrán	1 001 149	79,89
Magyar	151 533	12,09
Orosz	31 318	2,50
Román	31 183	2,49
Cigány	14 631	1,17
Szlovák	5 645	0,45
Német	3 578	0,29
Zsidó	2 419	0,19
Fehérorosz	2 821	0,23
Egyéb	8 883	0,71
Összesen	1 253 160	100

²⁶<http://karpatalja.net/>

6. Rendőri szerep/ fellépés

A következőkben nézzük meg, hogy milyen volt a rendőrség fellépése a bemutatott időszakban.

6.1. A múlt évben (2013)

November 29.

Tömegverekedés alakult ki az EU-párti tiltakozók és a rendőrök között, másnap a rendőrség különleges egysége könnygázzal és gumibotokkal támadt az ellenzéki tüntetőkre Kijev főterén. A verekedésben több százan vettek részt, ezek közül kétszáz rohamrendőr. A helyi beszámolók szerint a békésen álló csoportok ellen is erővel lépett fel a rendőrség, ekkor a demonstrálók már tömegével menekültek a térről. A rendőrség erőszakos fellépése komoly következményeket von maga után, az Egyesült Államok és az EU képviselte szerint ez az akció elszigetelheti Ukrajnát a Nyugattól. Az ellenzék szerint a kormány provokátorokat bérelt fel, hogy azok a rohamrendőrökre támadjanak és ezzel a rendőrségnek legális alapot teremtsenek a közbeavatkozásra. Ezzel ellentétben Nyikolaj Azarov államfő visszautasította annak feltételezését, hogy a kormány utasítást adott volna a békés tüntetők megtámadására, azonban abban egyetért, hogy az ügy hátterében provokáció állhat, majd hozzátette: *„Azokat, akik békésen, törvénytisztelő módon tiltakoznak, minden eszközzel meg kell védenünk”*²⁷.

November 29.

A demonstrációk eddig a napig békésen folytak, amikor is a kormányzó Régiók Pártja is az utcára szólította híveit, akik az ellenzékiektől nem messze demonstráltak. Estig nem is történtek atrocitások, a kormánypárti tüntetés után azonban tisztázatlan körülmények között összecsapások törtek ki a rendőrök és a Függetlenség téri tüntetők között. Az akkor főleg egyetemistákból álló tömeg szerint a balhét kormánypárti provokátorok kezdték, aminek következtében reggelre gumibotokkal és könnygázzal

²⁷Megunta a rendőrség a kijevi tüntetőket.

http://index.hu/kulfold/2013/11/30/tomegverekedes_a_kijevi_foteren/

kiürítették a teret. Mikola Azarov ukrán miniszterelnök másnap provokációról beszélt, és a felelősök megbüntetését ígérte, de szavaiból nem derült ki, hogy a rendőröket provokáló tüntetőkre vagy a túlkapásokat elkövető rendőrökre gondolt. Hozzátette, hogy a teret amúgy is ki kellett volna üríteni, mivel a tömeg miatt nem tudták felállítani a város karácsonyfáját. Nem sokkal később a rendőrség minden demonstrációt megtiltott a városban.

Ez és a rendőráttak azonban csak olaj volt a tűzre, másnap százezres tömeg vonult a térre Vitalij Klicsko vezetésével, útközben több közhivatal épületét is megrongálták.

November 30.

A Függetlenség terére tüntetők ezrei vonultak az utcára az EU-val való társulási szerződés aláírását követelve, azonban a rendőrség hajnalban a tüntetőkre rontott, ezzel újabb lendületet adva a tiltakozásoknak. José Manuel Barroso, az Európai Bizottság elnöke szerint azonnal ki kell vizsgálni az erőszakos rendőri fellépést és a hatóságoknak párbeszédet kell kezdeniük a politikai erőkkal. Felhívta Viktor Janukovics figyelmét arra, hogy az egyetlen kiút a helyzetből a békés politikai megoldás, amelynek feltétele, hogy az állam biztosítsa a szabadságjogot és polgári jogokat. Az ukrán ellenzék eközben az EU-hoz fordult, hogy léptessen életbe szankciókat a Janukovics-rezsimmel szemben. Az EU, a NATO és az Egyesült Államok elítélték a rendőrség durva fellépését, azonban nem alkalmaznak gazdasági szankciókat, ugyanakkor a tagállamok között felmerült, hogy nyomást gyakorolnak az ukrán vezetésre és befagyasztják bankszámláikat, hogy tartózkodjanak az erőszak alkalmazásától. A legnagyobb problémát az jelenti, hogy a tüntetők között mindig feltűnnek olyanok, akik arra provokálják a békésen tüntető tömeget, hogy vállalják az erőszakos összetűzést a rendőrökkel és foglaljanak el kormányzati épületeket.

A következő napokban tovább folytatódtak a harcok a tüntetők és a rendőrök között, ami két halálos áldozatot is követelt, míg a Régiók Pártjának képviselője szerint a halálos áldozatokról szóló hírek csupán arra szolgálnak az ellenzéknek, hogy ezzel újabb lendületet adjanak a tiltakozásoknak.

Az egyik hírportál arról számolt be, hogy a kórházban meghalt egy férfi, akit állítólag a rendőrök vertek össze. Pavlo Mazurenkót hazafelé menet igazoltatták (december 18.) a Berkut rohamrendőrség tagjai, mikor az iratai mellett megláttak egy szórólapot, ami arra következtetett, hogy a férfi jelen volt a Majdanon lévő tüntetésen. A három

rohamrendőr ekkor a férfira támadt és kegyetlenül megverték. Az áldozat még haza tudott menni a saját lábán, nem akart kórházba menni, mivel az ellátása túl sokba kerülne családjá számára. Két nap elteltével rosszul lett és az intenzívra szállították, ahol belehalt sérüléseibe. Felesége elmondása szerint a kórházi zárójelentésben az szerepel, hogy tüdőgyulladás következtében hunyt el.

A kialakult helyzetet fokozza, hogy harminc embert eltűntként tartanak számon. Szemtanúk elmondták, hogy a rohamrendőrök összeverték egy férfit a Függetlenség téri metróban, akit a férfi hozzátartozói a közösségi média segítségével kerestek. Az ukrán rendőrség azonban cáfolta, hogy hozzájuk bármilyen bejelentés érkezett volna eltűnésről. Vlagyimir Olihnyik azt követelte az ellenzéktől, hogy közöljék az állítólagos eltűntek nevét, azonban ez nem történt meg. A történetek tükrében a rendőröknek megtiltották, hogy a tüntetőkkel szemben erőszakot alkalmazzanak, egyúttal a kijevi ügyészség eljárást indított néhány rohamrendőrrel szemben a rendőri túlkapások miatt. A tüntetők figyelmét felhívták arra, hogy ne hagyják magukat befolyásolni a radikális csoportoknak, és ne adjanak alapot az erőszak alkalmazására. Jurij Odarcsenko szerint: *„Azért fontos, hogy jogilag szabályos legyen itt minden, mert így a rendőrség nem rohanhatja meg az épületet, hogy akadályozzuk a városvezetés munkáját, és a közüzemek sem vonhatják meg a víz-, áram- és gázellátást”*.²⁸

A főváros ideiglenes rendőrpáncsnoka, Valerij Mazan kijelentette, hogy ha a tüntetők nem tesznek eleget a bírósági határozatnak, akkor a rendőrség intézkedni fog, mivel feladatuk, hogy biztosítsák az állami intézmények működését. Nyilatkozatában elmondta, hogy az állampolgároknak kötelesek végrehajtani a bíróság döntését és reméli, hogy betartják a törvényt.

December 1.

Kijev közlekedése megbénult, miután hatalmas tömeg gyűlt össze,- becslések szerint 200-700 ezer ember-, akik együttesen követelték az EU-integrációt és Ukrajna vezetőinek lemondását. Az elnöki hivatal előtt összecsapásokra került sor, a hivatali egységek könnygáz-és hanggránátokkal, a demonstrálók tüzijáték-rakétákkal, kövekkel, botokkal harcoltak. A hivatali épületet fémkorlátokkal és buszokkal torlaszolták el, a kordont a tüntetők buldózerekkel próbálták áttörni, azonban a rendőröknek sikerült

²⁸Két áldozat is lehet Kijevben.

http://index.hu/kulfold/2013/12/04/ket_aldozat_is_lehet_kijevben/

visszaszorítani a támadást. A tüntetők közül sokan a rendőrök oldalára álltak és békés úton próbáltak fellépni, mások azonban újabb és újabb támadást indított.

Az események következtében több mint száz rendőr is megsérült, a tüntetők közül 53-an sebesültek meg, akik közül 14 embert kellett kórházba szállítani.

A NATO-főtitkár, Anders Fogh Rasmussen a szólás-és a gyülekezési szabadság tiszteletben tartására szólította fel Ukrajnát: *„Minden felet arra kérek, hogy tartózkodjon az erőszaktól, és mindenáron kerülje el az erő használatát. Egy demokratikus társadalomban nem erővel és erőszakkal kell rendezni a politikai nézetkülönbségeket”*.²⁹

December 4.

A tüntetők autókkal zárták körbe a rohamrendőrség székházát, a demonstrálók közül 35-en sérültek meg, sokakat őrizetbe vettek.

December 5.

A főügyészség tanúként idézte Vitalij Zaharcenko belügyminisztert a Függetlenség terén november 30-án történt brutális rohamrendőri oszlatás ügyében. Az ügy alapját képezi, hogy a rendőrök tonfákkal és gumibotokkal léptek fel a döntő részben fiatalokból álló, békésen demonstráló tömeggel szemben.

Azonban nem csak a rendőrök ellen indultak eljárások, két tüntetőt is elfogtak, akik korábban buldózerrel próbálták áttörni a rendőrségi sorfalat. A tüntetők azt hangsúlyozták, hogy semmilyen kapcsolat nincs köztük és a szélsőségek között. Véleményük szerint a tüntetések során bevetett buldózereket a szélsőségek a rendőroktől kapták vagy legalábbis az ő segítségükkel jutottak hozzá.

December 11.

Az ukrán fővárosban újabb tüntetések kezdődtek, a Függetlenség terén összegyűlt mintegy 25 ezer embert a rohamrendőrök erőszakosan próbáltak leverni. Később azonban felhagytak a tömeg szétszlatásával, számos hírportál arról számol be, hogy a rendőrök is belefáradtak a küzdelembe. Az Egyesült Államok és az Európai Unió ismét kifejtette véleményében, hogy a hatalomnak más módszert és eszközt kell találnia, hiszen az erőszak nem lehet válasz egy demokratikus keretek között működő országban.

²⁹Ukrajna tartsa tiszteletben a gyülekezés szabadságát.

<http://nepszava.hu/cikk/1004507-ukrajna-tartsa-tiszteletben-a-gyulekezes-szabadsagat>

Ez a szemlélet érvényesülni látszott a rendőrség speciális alakulatában is. A Berkut tagjai megtagadván a parancsot, nem szálltak fel a Kijevbe tartó buszokra, hogy ne kelljen békés tüntetőkre támadniuk. Tagjai egységesen kitartottak döntésük mellett, bár magatartásuk szankciók kilátásba helyezését és fenyegetéseket vont maga után.

Ukrajna más részein is hasonló helyzet állt fenn, a rendőrség a tüntetőktől fogadott el ételt-italt. "*A rendőrség a néppel van*"³⁰ - hangsúlyozták a hatóság tagjai. A belügyi egységek kimerültek és haza szeretnének menni.

A szerdai rendőrségi akcióra annak ellenére került sor, hogy a városban tartózkodotta kormányoldal és az ellenzék között közvetíteni próbáló európai uniós kül- és biztonságpolitikai főképviselő, Catherine Ashton, valamint az amerikai külügyminisztérium egyik államtitkár-helyettese, Victoria Nuland. Az EU ukrajnai delegációja közleményt adott ki, amelyben felszólította az ukrán hatóságokat, hogy akadályozzák meg, hogy civilek ellen erőszakot alkalmazzanak. Facebook-oldalán Ashton szomorúságát fejezte ki, hogy a rendőrség békés emberek ellen fordult erővel. Aggodalmát fejezte ki Carl Bildt svéd külügyminiszter is, aki egy közösségi oldalon kiemelte: Ukrajnát nem az elnyomás viszi előre, hanem a reformok.

6.2. Ebben az évben (2014)

Január 24.

A rendőrség a tüntetőkkel szemben fény-ég hanggránátokat vetett be, akik Molotov-koktélokkal viszonozták azt. A demonstrálók gumiabroncsokat égettek, hogy ezzel is akadályozzák a látási viszonyokat. A hivatalos adatok szerint az elmúlt napokban folyó összecsapások öt ember életét követelték, - az ellenzéki vezetők hét halálos áldozatról beszélnek-, akik a rohamrendőrség brutalitása miatt haltak meg.

A kijevi tüntetők elfoglalták a mezőgazdasági minisztérium épületét, de más városokban is történtek épületfoglalások, melyek bejáratait el is barikádozták. Követelésükben kifejtették, hogy a megyei tanácsok állásfoglalását várják a kialakult helyzet tekintetében, továbbá nem akarják, hogy megyéjükből több rendőrt a helyszínre vezényeljenek.

³⁰ Átállt a rendőrség a néphez az ungvári tüntetésen.
http://hvg.hu/vilag/20140220_Atallt_a_rendorseg_a_nephez_az_ungvari_tu/

Az Egyesült Államok és Lengyelország figyelmeztette Ukrajnát a belpolitikai válság békés rendezésére és az erőszakos intézkedések azonnali befejezésére. Ezzel szemben Janukovics elmondása szerint képesek az ukrainai konfliktus megoldására külső beavatkozás nélkül is: *"Az államunk független, a népünk felnőtt. Akarjuk, és képesek vagyunk magunk meghatározni országunk sorsát"*.³¹

Január 27.

A tüntetések elsődleges célja Viktor Janukovics ukrán államfő lemondatása. Az államfő mozgástere egyre szűkült, az erőszakos fellépés csak tovább rontotta a helyzetet, míg akkora méretet nem öltött, hogy ekkorra már a katonaság sem hajlandó kivonulni a laktanyából, számos rendőr pedig átállt a tüntetők oldalára.

Január 29.

A parlament egyszeri amnesztiát biztosít az ukrán tüntetések résztvevőinek, azzal a feltétellel, hogyha a tüntetők elhagyják a megszállt középületeket.

Február 18.

Hatalmas tömeg gyűlt össze a parlament előtti téren, a Majdanon, ahol újabb összecsapások kezdődtek. Délutánra leállították a metrót, az autókat sem engedték be a fővárosba. Az összetűzések akkor kezdődtek, mikor a tüntetők átvonultak a Függetlenség teréről a parlament elé, ekkor a rendőrség megpróbálta feltartóztatni a menetet. Az ellenzék egyetértését akarta kifejezni, hogy a kormány visszaállítja 2004-es alkotmányt, amely jelentősen szűkíti az államfő hatalmát.

A demonstrálók kövekkel, botokkal és Molotov-koktélokkal támadtak a belügyi egységekre, akik válaszul könnygázt, fény-és hanggránátot és vízágyút vetettek be. Az összecsapás során a rendőrség gumilövedéket is használt. Vitalij Klicsko korábban már figyelmeztette a Majdanon tartózkodó tömeget az esetleges rendőri akcióról, arra kérte a nőket és a gyerekeket, hogy hagyják el a teret. *„Nincs hova hátrálnunk, Ukrajna mögöttünk áll, Ukrajna jövője pedig előttünk van. Nincs félelem, csak hit az erőnkben,*

³¹ A Fehér Házból telefonáltak az ukrán elnöknek.

http://hvg.hu/vilag/20140123_A_Feher_Hazbol_telefonaltak_az_ukran_elno/

csak a szolidaritás és az egység, csak a kölcsönös támogatás”³²- nyilatkozta az ellenzék egyik vezetője, Arzenij Jacenyuk.

A rendőrség hangosbemondón jelezte, hogy egy terrorista-ellenes akciót indít, majd a tüntetők barikádjára támadtak. A tiltakozók hatalmas tűzfalat emeltek a barikádra dobált tárgyakból, hogy elválasszák magukat a rendőröktől. A hatóságok vízágyúval védekeztek, azonban egy vízágyús járművet így is benzines palackkal gyújtottak fel a tüntetők. Szemtanúk elmondása szerint azonban egy ilyen gépkocsi hajtott keresztül egy férfin, aki Molotov-koktélt dobott volna arra, de megcsúszott és a kocsi kerekei alá került. Szerintük a gépjármű vezetője meg tudott volna állni, de e helyett áthajtott a férfi fején. A városban később a rendőrök a könnyebb célpont érdekében lekapcsoltatták a közvilágítást és UV-festéket spricceltek a tüntetőkre. A rendőrök oldalára több kormánypárti tüntető is harcolt. A harcok során összesen 180 rendőr sebesült meg, ebből 35 állapota súlyos. 39 rendőrt lőttek meg, ebből 6 életét veszítette.

A tüntetők elfoglalták a Tisztek Háza nevű épületet, itt elsősegély-pontot állítottak fel. A Régiók Pártjának székházába is behatoltak, a rendőröknek azonban sikerült innen kiszorítani őket. A parlament őrsége is felkészült, belülről bezárta az épületet és tűzcsapokkal, tömlőkkel készültek az összecsapásra.

Február 19.

Panaszt nyújtottak be az Emberi Jogi Bíróságon a 18.-a óta zajló rendőri erőszak ellen, mivel a hatóságok éles löszert, robbanóanyagot és a hideg ellenére vízágyút vetettek be és több embert is megöltek.

Február 20.

Ungváron örök hűséget fogadott a népnek a Kárpátaljai rendőrség, mikor az ott tartott találkozó résztvevői (megyei és járási tanácsok képviselői és a települések polgármesterei) felszólították a megyei rendőrség parancsnokát-Vaszil Varcaba tábornokot-, hogy jelentse ki, sem ő, sem beosztottjai, köztük a belügyi csapatok és a Berkut tagjait, nem hajtanak végre törvényellenes parancsot. A tüntetők ezt követően az Ukrán Biztonsági Szolgálat (SZBU) kirendeltségénél követelték ugyanezt, melyet annak megyei vezetője nyilvánított ki.

³²Ostrom alá vette a rendőrség a kijevei tüntetők terét.
<http://444.hu/2014/02/18/a-rendorseg-megkezdte-a-majdan-kiuriteset/>

Február 26.

Az ukrán vezetés feloszlatta a rohamrendőrséget, mihelyst annak tagjai éles lőszert használtak a tüntetők ellen. "A Berkut nem létezik többé"³³ - fogalmazott a közösségi oldalon Avakov. A Berkut tagjai az oroszokhoz fordultak segítségért, mivel államukban fenyegetve érzik magukat. „Az új hatalomnak nincs szüksége ránk, számukra ellenségek vagyunk. Fenyegetnek, ki akarnak végezni minket. Ilyen helyzetben természetesen bármiféle védelmet szívesen veszünk”.³⁴ Az orosz külügyminisztérium erre válaszul útlevelet és munkát is biztosít nekik védelmük érdekében: „ha szükséges, a régió befogadja és elhelyezi a Berkut rendőreit és családjaikat, valamint rehabilitációs és egyéb segítséget nyújt számukra”³⁵-nyilatkozta Asztrahán kormányzója.

Április 12.

Donyeck városában botokkal felszerelt oroszbarát tüntetők foglalták el a rendőrség épületét, míg gépkarabélyos álarcosok zárták le a városba vezető utat a rendőrségi buszok előtt. Az épületben tartózkodó rendőrök átálltak a tüntetők oldalára, így a nagyjából kétszáz behatoló semmilyen ellenállásba sem ütközött. Az épületre kitűzték a "Donbassz (Donyec-medence) népi milíciájának" zászlaját, továbbá a rendőrök hozzájárultak, hogy 20-30 szakadár fegyveres biztosítsa az épületet. A városban mintegy 500 tüntető van jelen, akik a rendőrségtől megkaparintott legalább 400 marok-és 20 automata lőfegyvert osztogatják maguk között. A rendőrkapitány a tüntetők követelésére lemondott posztjáról, hogy követelésüknek megfelelően a márciusban menesztett Roman Romanov vegye át ismét a megyei rendőrkapitányság vezetését.

A belügyminiszter, ArszenAvakov kemény fellépést ígért az épületfoglalókkal szemben, hisz nagy különbség van a tüntetők és a terroristák között.

³³Feloszlatták az ukrán tömegoszlató rendőregységet.
http://www.blikk.hu/blikk_aktualis/feloszlattak-az-ukran-tomegoszlato-rendoregyseget-2239203

³⁴Orosz útlevelet és munkát kapnak az ukrán rohamrendőrség, a Berkut tagjai
http://mandiner.hu/nyomtatas/20140301_utleulet_es_munkalehetoseget_kapnak_orszorszagtol_a_volt_ukran_rohamrendorok_berkut

³⁵Orosz útlevelet és munkát kapnak az ukrán rohamrendőrség, a Berkut tagjai
http://mandiner.hu/nyomtatas/20140301_utleulet_es_munkalehetoseget_kapnak_orszorszagtol_a_volt_ukran_rohamrendorok_berkut

Az ukrán külügyminiszter, Andrij Descsicaa provokáció ellen szólalt fel, miszerint Oroszország ügynökei tehetők felelősség a Kelet-Ukrajnában zajló eseményekért.

Április 30.

Kelet-Ukrajnában az oroszpártiak egy kormányépületet rohamoztak meg, majd arra szólították fel a rendőröket, hogy tegyék le fegyvereiket, mire a rendőrök elvonultak. A tüntetők homokzsákokkal torlaszolták el az épületet. A rendőri fellépés hiánya azonban az orosz beavatkozást jelentheti.

Május 1.

Luhanszkban az oroszbarát erők elfoglalták az Ukrán Biztonsági Szolgálat (SZBU), a főügyészség és a megyei állami hivatal épületét. A szeparatisták népszavazást és az orosz nyelvhasználat jogát követelték. Az épületre orosz zászlót tűztek, míg az ukrán lobogót elégették. Az ukrán rendőrség nem avatkozott be a történésekbe, ez a belügyi szervek egyfajta átállását jelentette.

Hasonló helyzetről jelentett az ideiglenes elnök, aki Szlovjanszk városáról úgy nyilatkozott, hogy az orosz terror-és diverzáns csoportok eluralták azt. Az ukrán fegyveres erők képtelen ellenőrzésük alatt tartani az említett területeket, helyenként árulással vádolta őket. Hangoztatta, *"ez a fő oka annak, hogy az ukrán hatóságok nem hatékonyak, és gyenge a tevékenységük eredménye. Ezt nehéz beismerni, de igaz"*³⁶ - tette hozzá. A megyei kormányzókat továbbá arra utasította, hogy akadályozzák meg a helyzet továbbterjedését Ukrajna középső és déli területeire.

Az ukrán ideiglenes elnök legitimitása azonban könnyen megkérdőjelezhető, hatalmának törvényi erejét az elnökválasztástól és a népszavazástól várják. Ennek végső szakasza a május 25-i soron kívüli választás lesz.

³⁶Ukrajna - 2014, polgárháború.
http://ukrajnai.blogspot.hu/2014_05_01_archive.html

6.3.NATO hadgyakorlat

A NATO megkezdte a Tavaszi Vihar elnevezésű hadműveletet Észtországbán, amelyet az ország csatlakozása óta minden évben megtartanak. Az idei hadgyakorlat május 23-án, az ukrán elnökválasztást megelőző napokban ért véget. Az Egyesült Államok ezzel ürügyet szolgáltat Oroszország megfélemezésére. A gyakorlaton 6000 fős nyugati haderő vett részt, melyet legfőképpen amerikai, de lett, francia, lengyel és belga csapatok alkottak. Lengyelország továbbá három vadászgépet és egy rakétavédelmi divíziót is küldött, míg a britek és a franciák az ukrán helyzetre hivatkozva újabb vadászgépeket küldtek Lengyelországba és Litvániába. Litvánia ezen felül a NATO-tól flotta hajókat is kapott, hogy azokkal ügyeljék a térség biztonságát. Az amerikai haderő hivatalosan 2014 végéig az országban marad, akik főként az orosz határ mentén vannak jelen, így az Egyesült Államok rakétavédelem és katonák segítségével készenlétet tarthat Moszkva közelségében. *„Ez hosszú idő óta a legösszetettebb hadgyakorlat, amelyben az Egyesült Államok rész vesz. Tizenhárom ország több mint hétszáz katonája van most itt, köztük tizenhat ukrán, és valamennyien rendkívül jól teljesítettek”*³⁷ – mondta a gyakorlat amerikai parancsnoka, Richard Longo.

A NATO gyakorlatra készül továbbá Litvániában is, de katonákat küld továbbá Romániába, mintegy 2000 főt. A lengyelek, ütközőállam révén állandó jelenlétet kértek, de ugyanígy tett Svédország és Finnország is. Oroszország szerint a NATO azzal, hogy katonákat és fegyvereket küld Közép-és Kelet-Európába, a római megállapodást szegi meg.

*„Felszólítjuk Oroszországot, hogy csökkentse a feszültséget”*³⁸–nyilatkozta a NATO főtitkára. A szövetség arra szólította fel Oroszországot, hogy vonja vissza katonáit és tartózkodjon az ukrán eseményekbe való beavatkozástól. A tagállamok vezetői szerint Oroszország a nemzetközi jogi normákat sértette meg azzal, hogy katonai erőt vetett be a Krímen, így a NATO hivatalosan is ellenséggé nyilvánította Oroszországot.

³⁷Fegyverkeznek a közép- és kelet-európai NATO-tagok.
<http://mno.hu/hirtvkulfold/fegyverkeznek-a-kozep-es-kelet-europai-nato-tagok-1219611>

³⁸Segítség és szankciók: Obama aláírt.
<http://mno.hu/hirtvkulfold/segitseg-es-szankciok-obama-alairt-1219587>

„Meglep, hogy Oroszország azt mondja, a NATO szegte meg a római szerződést”³⁹, miközben épp ők sértik meg a nemzetközi szabályokat a mozgósítással. Nekik kell érzékeltetniük, hogy nem áll szándékukban elfoglalni más kelet-európai országokat”⁴⁰ – közölte Anders Fogh Rasmussen NATO-főtitkár. Az Egyesült Államok szankciókat ígért mind az orosz, mind pedig az ukrán tisztségviselők ellen, akik az Ukrajnában bekövetkezett erőszak alkalmazásáért és az emberi jogok megsértéséért felelnek. Ezen felül több millió dollárt ígért a demokratikus kormányzás és a korrupció elleni harc elősegítésére.

Oroszországot a téren is bíráló érte, amiért a gáz árát duplájára emelte Kijevvel szemben, így gyakorolva nyomást a térség gazdaságára és politikájára. Oroszország átlépte a törvényi kereteket, mikor elfoglalta a Krím-félszigetet és ezt a nemzetközi közösség sosem fogja elismerni, így felszólították Oroszországot az annexió befejezésére és fegyveres erőinek visszavonását követelték. Az észak-atlanti szövetség főtitkára szerint a NATO kiáll Ukrajnáért, ahogyan Ukrajna is mindig a NATO mellett állt, továbbá az összecsapásokban megsérült katonák rehabilitációjára is ígéretet tett. A NATO védelmi reformok végrehajtásában is segíti Ukrajnát, azonban a katonai beavatkozást ellenzi. *„Ha Oroszország további beavatkozást hajt végre Ukrajnában, arra a nemzetközi közösségnek mélyebb, kiterjedtebb és keményebb, immár gazdasági jellegű szankciókkal kell válaszolnia, olyanokkal, amelyek igencsak fájdalmasan érintik az orosz gazdaságot, és még inkább elszigetelik Oroszországot”⁴¹.*

Az EU-hoz való közeledésével Ukrajna más kereskedelmi, illetve gazdasági szövetséghez való csatlakozása ellehetetlenülne, amelyek ellentétesek lennének ezzel. *"A törvény elfogadása után ez azt jelenti, hogy Ukrajna nem csatlakozhat az eurázsiai vámunióhoz és a jövőben semmilyen olyan szövetséghez, amely lényegében nem más, mint a Szovjetunió volt, csak most Oroszországi Föderációnak nevezik”⁴² - jelentette ki Jacenyuk. Ukrajna külpolitikájának legfőbb céljaként az európai uniós tagságot nevezte meg ezzel a bejelentéssel egyúttal szorgalmazta az ország NATO-tagsági felvételét,*

³⁹ 2002. évi Római Egyezmény
<http://www.biztonsagpolitika.hu/?id=16&aid=1034>

⁴⁰ Segítség és szankciók: Obama aláírt.
<http://mno.hu/hirtvkulfold/segitseg-es-szankciok-obama-alairt-1219587>

⁴¹ Rasmussen: a NATO Ukrajna mellett áll.
<http://www.metropol.hu/nagyvilag/cikk/1225696-rasmussen-a-nato-ukrajna-mellett-all>

⁴² Jacenyuk: Ukrajna csatlakozni akar a NATO-hoz.
http://hvg.hu/vilag/20140829_Jacenyuk_Ukrajna_csatlakozni_akar_a_NATO

melyről márciusban még úgy nyilatkozott, Ukrajna nem szándékozik a NATO-hoz csatlakozni csak azért, hogy területi egységét megvédje, mivel az ország védelmét az erős és modern ukrán hadseregtől várta.

Rasmussen szerint *"Oroszország Ukrajna ellen harcol Ukrajnában, orosz katonák és orosz harckocsik támadják az ukrán erőket. Mindaz, ami Ukrajnában történik, súlyos következményekkel jár az egész euroatlanti térség biztonságára és stabilitására"*.⁴³

6.4.Krím

*"Sajnos, a Krím nem az egyetlen régiója Ukrajnának, ahol külső erők igyekeznek destabilizálni a helyzetet, mesterséges konfliktusokat szítanak, rendbontásokat szerveznek, és fegyveres erőszakot provokálnak azzal az ürüggyel, hogy az orosz ajkú lakosságot védik".*⁴⁴

A krími helyzetet tovább bonyolítja a sztálini kitelepítések után visszatelepedett krími tatárok jelenléte is, akik vissza akarják kapni a deportálásuk után elfoglalt földeket, továbbá a krími tatárok őslakosok a jelenleg felerészben oroszok lakta Krím-félszigeten, amelyet a 18. század végén Oroszország elfoglalt, majd 1954-ben Ukrajnához csatoltak. 1944. májusában több mint kétszázezer krími tatárt telepítettek ki Közép-Ázsiába és Szibériába. A nyolcvanas évek végén mintegy 260 ezren tértek vissza őseik hazájába, s jelenleg a Krím lakosságának mintegy 12 százalékát teszik ki. Ha esetleg erőszakos összecsapásokra kerülne sor az ukrán hatóságok és a jogaikért harcoló krími tatárok között, Kijev minden bizonnyal rendkívüli állapotot hirdetne, s katonákat vezényelne a félszigetre, az orosz irredenták pedig kikiálthatnák függetlenségüket Ukrajnától.

A Krím-félszigetet 1946-ban fosztották meg autonómiájától, majd 1954-ben az Ukrán SZSZK-hoz csatolták, mikor is Hruscsov ajándékba adta az ukránoknak. Autonóm köztársasággá Ukrajna függetlenedésével 1991-ben vált, élén a mindenkori ukrán elnök áll, hivatalos nyelve az ukrán és az orosz. Hagyományosan soknemzetiségű terület, a 2001-

⁴³Rasmussen: a NATO Ukrajna mellett áll.

<http://www.metropol.hu/nagyvilag/cikk/1225696-rasmussen-a-nato-ukrajna-mellett-all>

⁴⁴Ukrajna nem akar NATO-tag lenni.

http://hvg.hu/vilag/20140318_Ukrajna_nem_akar_NATOt_ag_lenni/

es népszámlálás szerint a lakosságot 58%-ban oroszok, 24%-ban ukránok és 12%-ban krími tatárok alkotják.

A jelenleg kialakult konfliktus 3 okhoz vezethető vissza, ezek: a Krími Autonóm Köztársaság sajátos státusza, vegyes etnikai összetétele és a tény, hogy mindössze a szovjet jó akarás miatt képezi Ukrajna részét.

A terület oroszokhoz való közeledése végül a 2014-es események folytán teljesedett ki. Az oroszbarát Viktor Janukovics kormányának megbuktatása után a keleti területekkel egyetemlegesen nem fogadták el az új ukrán vezetést és március 11-én kinyilvánították elszakadási szándékukat Ukrajnától. A lakosság 93%-a a függetlenedést választotta. Az így létrejött állam (Krími Köztársaság) azonban nem önállóan akart tovább működni, hanem Oroszországhoz kívánt csatlakozni. A nyugat-európai államok és az Egyesült Államok azonban a népszavazástól függetlenül illegitimnek nyilvánította a csatlakozást és továbbra sem hajlandók elismerni a március 18-ai egyesülését Oroszországgal.

Putyin szerint egy *"korlátozott katonai akcióval elkerülheti a vérontást a Krím félszigeten"*, és *"érzi, hogy csak két szövetségese van: a sereg és a flotta"*⁴⁵. Az EU kemény fellépést ígért a Krím elfoglalására vonatkozóan, azonban az orosz elnök úgy nyilatkozott, hogy a Kremlnek nincs már vesztenivalója. *"Az utóbbi hónapokban Nyugaton annyira befeketítették őt és országát, hogy úgy érzi, ennél rosszabb már úgysem lehet"*.⁴⁶ Az oroszok katonai erő felmutatásával foglalták el a félszigetet, mely egyfajta erődemonstrálásként is szolgál: Kijevnek nem érdemes beavatkoznia az eseményekbe és hogy a Krím mindig is orosz befolyás alá tartozott, így az elszakíthatatlan részét képezi az országnak. *„A Krím félszigeten hirtelen megjelent fegyveresek fegyelmezetten és céltudatosan dolgoznak, professzionális akcióikkal megakadályozzák, hogy a szárazföld felől bejussanak a területre ukrán katonai alakulatok, rendőri erők vagy önkéntes csapatok"*⁴⁷ - nyilatkozta egy szakértő.

Oroszország érdekeinek Ukrajna szétszakadás felelne meg a legjobban, így az erősebb déli és keleti országrészekre létrehozhatna egy oroszbarát államot, hiszen erre

⁴⁵Putyint nem érdekli a Nyugat véleménye.
http://itthon.ma/nagyvilag.php?cikk_id=3487

⁴⁶Putyint nem érdekli a Nyugat véleménye.
http://itthon.ma/nagyvilag.php?cikk_id=3487

⁴⁷Putyint nem érdekli a Nyugat véleménye.
http://itthon.ma/nagyvilag.php?cikk_id=3487

csak a nyugati területek elszakadásával nyílna lehetősége. Másik szempontból egy föderációs egységben ugyanúgy képviselhetné politikáját, hiszen így megmaradna a befolyása és *„a kül- és biztonságpolitikát ugyan továbbra is Kijev irányítaná, de egy ilyen Ukrajnát vélhetően nem vennének fel a NATO-ba és az EU-ba”*.⁴⁸

⁴⁸Putyint nem érdekli a Nyugat véleménye.
http://itthon.ma/nagyvilag.php?cikk_id=3487

7. Összefoglalás

A rendőrség az idő során és az események lezajlása miatt egyre inkább közellenséggé vált. Az erőszakos fellépés miatt nemcsak a lakosság, de a politikai elit is felszólalt. Az Unió számos esetben szólította fel a belügyi egységeket a helyzet mérsékeltes módon való kezelésére, mindhiába. A rendőri erők bevetése már kezdetben is csak olaj volt a tűzre, újabb és újabb tüntetések vették kezdetét. A téli időszakban már-már mérséklődött a helyzet: a demonstrálók és a rendőrök egymás mellett ültek, együtt melegedtek a téli hidegben. A hatóság tagjai megtagadták azokat a parancsokat, amelyek arra irányultak, hogy a békés tüntetőkre támadjanak. Hiszen a rendőrségnek ez lenne az alapvető célja, nem az állampolgárok ellen, hanem az állampolgárokért és azok védelméért kiállni. A rendőrök két tűz közé keveredtek. Ez több szempontból is megközelíthető, hiszen egyrészt a politikai vezetők és az állampolgárok közé, másrészt egyszer az EU-párti tüntetőkkel, majd az orospártiakkal keveredtek harcokba. A kormány és az ellenzék véleménye azonban abban megegyezett, hogy valószínűleg provokátorokat béreltek fel, egyik vagy másik fél, akik alapot szolgáltatnak a rendőri intézkedések jogszerűségére.

A rendőr köteles teljesíteni a parancsot, azonban a nagy kérdés az, hogy mi történik, ha olyanokkal szemben kell intézkedni, akiknek nem jogszerűtlen a viselkedése és egyet is értünk magatartásukkal? Mi történik akkor, hogyha saját népünk ellen kell fordulnunk? A haza árulásának tekinthető, hogyha a nép akaratával értünk egyet az államéval szemben?

Ezek azok a kérdések, melyekre talán nem túlzás azt mondani, hogy egyfajta skizofrén állapotot idéznek elő. Véleményem szerint nem létezik ezekre jó válasz, mivel két oldalról vizsgálható: rendőrként és állampolgárként egyaránt. Rendőrként megtanulja az ember, hogy milyen alapon, milyen feltételek fennállása esetén intézkedhet, azt milyen mértékben, milyen eszközök segítségével oldhatja meg. Fontos követelmény, hogy a törvényesség, a szükségesség és arányosság minden pillanatban érvényesüljön, ezzel megálljt parancsolva a rendőri túlkapásoknak.

Azonban mit teszünk akkor, hogyha egyszer csak a személyiségünkben adódó tulajdonságoknak teret engednünk, vagy hogyha mindezeket szándékosan kiprovokálják belőlünk? Hogyan lehet ennek gátat szabni? A rendőr parancsot teljesít, háttérbe szorítva egyéniségét, személyiségét. A hatóságnak elsőszámú feladata a belső rend megteremtése és fenntartása, a törvényellenes cselekedetek megakadályozása.

Az ukrajnai helyzetben ez a belső rend azonban már évszázadok óta nem állt fenn, hiszen egy mindig is megosztott országról beszélünk. A függetlenség kivívása óta 22 év telt el, de az ország törvényei, gazdasági, politikai helyzete nem alapozza meg azt az egyensúlyt, melyre szüksége lenne a lakosságnak. Ebben a feszültségben nehéz nem rossz döntést hozni a rendőrség részéről, nehéz megmondani, hogy ki az, aki reális veszélyt jelent egy ilyen helyzetben. Természetesen nem kellett volna engedni a provokációnak és megtartani a professzionalitást, hiszen éppen azokat a jogokat sértették meg, amiket nekik kellene betartatniuk.

A rendőrség ütközővé vált a két tábor, az állami vezetés és az állampolgárok között. A hatóságok fegyvert is használtak a tömegoszlátás érdekében, márpedig ez súlyos következményeket vont maga után.

A rendőrök egyre demoralizáltabbá váltak, valamint a lakosságra is jellemző megosztottság itt is végigsöpört. A kelet-ukrajnai rendőrök jelentős része Moszkva-párti. Az oroszokhoz való „húzás” azonban az anyagi helyzet miatt is egyre nőtt. A kijevi kormányzattal ellentétben az oroszok jóval többet tudnának kínálni, így tényleges hovatartozásuk kérdésessé vált: nem biztos, hogy a rendőrök és a katonák a központi államhoz hűek.

8. Nemzetközi megítélés

*„Nyugtalanító nemcsak a kelet-európai térség jövője,
de a nemzetközi jogrend szempontjából is, hogy Oroszország
– úgy tűnik – elfogadhatónak tartja
a nemzetközi jog legalapvetőbb normájának félre tételét.”⁴⁹
/Hoffmann Tamás/*

Oroszország és Ukrajna közötti fegyveres konfliktus a Krím-félsziget Oroszországhoz való csatlakozásával alakult ki, mikor az oroszok erőszakkal léptek fel az egyesülés érdekében. A helyzetet tovább súlyosbította, hogy fegyveres erői a szakadárak oldalán harcoltak Délkelet-Ukrajnában. Oroszország ezzel a nemzetközi jog legalapvetőbb értékeit lépte át és nyílt katonai erőszak alkalmazásával rendezte az ország geopolitikai érdekeit. A nemzetközi közösségnek egységesen kell fellépnie az oroszokkal szemben, hiszen ha nem szankcionálja ezen eseményeket, akkor mi fog gátat szabni a fegyveres beavatkozásoknak? A XX. század folyamán a nemzetközi gyakorlatban egyre nagyobb teret nyert a konfliktus békés úton való rendezésének alapelve, és egyre távolabb került a fegyveres erőszak alkalmazásától. A második világháború pusztításainak méretei és a nukleáris fegyverek megjelenése okán világossá vált, hogy egy újabb világméretű konfliktus az emberiség kipusztulásával fenyegetne, ezért ennek elkerülése érdekében a feszültséget okozó helyzeteket lehetőleg jogi keretek között kell mérsékelni. A fegyveres összetűzés nem lehet válasz a mai világban, habár ez még az 1900-as évek elején természetesnek volt tekinthető. Ugyan napjainkban is előfordultak hasonló konfliktusok, azok úgynevezett „proximity háborúk” formájában jelentek meg, az államok szövetségeseik vagy maguk védelmében és a nemzetközi normák betartásával fordultak a nyílt erőszak alkalmazásához. A mai jogrendszer egy másik állam területének elcsatolását, annektálását nem ismeri el legálisnak, így például mikor Irak 1990-ben elfoglalta Kuvaitot, a biztonsági tanács felszólítására az ENSZ tagjai nem fogadták el annak jogszerűségét.

Az ENSZ Alapokmányát idézve: *„A szervezet összes tagjainak nemzetközi érintkezéseik során más állam területi épsége vagy politikai függetlensége ellen irányuló vagy az ENSZ céljaival össze nem férő bármely más módon megnyilvánuló erőszakkal való*

⁴⁹ Az ukrán helyzet nemzetközi jogi megítélése.

http://mosmaiorum.blog.hu/2014/09/03/az_ukran_helyzet_nemzetkozi_jogi_megitelese

*fenyegetéstől vagy erőszak alkalmazásától tartózkodniuk kell.”*⁵⁰ Az ENSZ olyan nemzetközi szervezet, amelynek célja az államok közötti együttműködés, a nemzetközi jog és biztonság megteremtése és a világbékére való törekvés. 1945-ben, a II. világháborút követően a Népszövetség utódként alapították a szervezetet a háborúk megelőzése és a problémák tárgyalásos úton való rendezésének érdekében.

*„Megállapítható tehát, hogy ugyan még távol vagyunk attól, hogy a farkas és a bárány együtt legeljen, de a nemzetközi jogi szabályozásnak is köszönhetően az államok közötti (nyílt) erőszak a főszabályból egyre inkább kivétellé kezd válni, ami az államok döntő többsége számára egyértelműen előnyös.”*⁵¹ A világ nagyhatalmai számára sem lenne kedvező egy újabb világháború kirobbanása, azonban azzal, hogy Oroszország mintegy „önkéntesen” területeket foglal el nyílt katonai erő alkalmazásával, ez az államok közötti erőszak tilalmának feloldásához vezethet. A XIX. századnak inkább elrettentő példaként kellene szolgálnia, amikor is az erősebb állam nyert, figyelmen kívül hagyva a konfliktus kialakító tényezőket.

Az ukrajnai helyzet egyfajta „hidegháborúra” emlékeztethet: nagyhatalmi játszmák színtere, az EU és az Egyesült Államok kontra Oroszország felállás. A tényleges fizikai konfliktus beláthatatlan következményekkel járó helyzetet teremtett, melyet a jogrendszernek orvosolnia kell. *„Nem gondolom ugyanakkor azt, hogy az ukrán válság kezelése pusztán a nemzetközi jog szabályainak betartásával rendeződhet. Az erőszak tilalmának betartása nem oldja meg az évtizedes (sőt inkább évszázados) konfliktusokat, azt csupán az érintett felek megállapodásával lehet rendezni. A nemzetközi jog nem csodaszer, ami megoldást kínál a világ problémáira, de legalább kijelöli azt a játékeret, amin belül békés úton rendezhetjük konfliktusainkat.”*⁵²

*„Mérsékletre szólítunk fel minden felet Ukrajnán belül és kívül, továbbá arra, hogy kerüljék az olyan cselekedeteket vagy beszédet, amelyek még tovább szíthatják a feszültséget vagy valamilyen káros hatással lehetnek Ukrajna szuverenitására nézve”*⁵³

⁵⁰ ENSZ Alapokmány 2. cikk 4. bekezdése

⁵¹ Az ukrán helyzet nemzetközi jogi megítélése.
http://mosmaiorum.blog.hu/2014/09/03/az_ukran_helyzet_nemzetkozi_jogi_megitelese

⁵² Az ukrán helyzet nemzetközi jogi megítélése.
http://mandiner.hu/cikk/20140903_hoffmann_tamas_az_ukran_helyzet_nemzetkozi_jogi_megitelese

⁵³ Ukrán válság - London megítélése szerint az orosz hadmozdulatok „nem segítenek”.
http://www.galamuscsoport.hu/tartalom/cikk/361892_ukran_valsak_london_megitelese_szerint_az_orosz

Európa megítélése szerint az Ukrajnában kialakult helyzetben minden országnak tartózkodnia kell az ukrán belügyekbe való beavatkozástól, hiszen éppen a feszültségek feloldásában kellene segíteniük. *„Ukrajna népének kell döntenie saját jövőjéről, szavatolnia szuverenitását és területi épségét”.*⁵⁴

Az oroszok közbelépése egyértelműen hátrányosan hatott, mivel a kiélezett helyzetben ez csak tovább szította a tüzet. Oroszország mintegy ürügykereséssel próbálja kihasználni az alkalmat, hogy területi követeléseit kielégítse, és segítő szándéknak álcázva újabb részeket kebelezzen be. Habár Ukrajna stabilitása lenne most a legfontosabb a nemzetközi folyamatokban, ez csak együttes erővel sikerülhet, az ország belpolitikájának ki kell teljesednie, azt a környező országoktól elválasztva, önállóan kell kialakítania más országok segítségével akár, de nem azok beavatkozásával.

⁵⁴Ukrán válság - London megítélése szerint az orosz hadmozdulatok „nem segítenek”.
http://www.galamuscsoport.hu/tartalom/cikk/361892_ukran_valsg_london_megitelese_szerint_az_orosz

9. Rendőrség-katonaság

9.1. A Berkut

Az ukrán rendőrség legfontosabb szerve a Berkut, amely az egykori szovjet államok legképzettebb egységét jelentette. A Berkut egységét 1992-ben hozták létre az ukrán különleges rendőri erők tagjaiból. A Berkut tulajdonképpen a szovjet OMON, a különleges felhasználású erők utóda. Az orosz szervezettől csupán a barna barettsapka különbözteti meg-ez az oroszoknál fekete volt. Elsődleges feladata a szervezett bűnözés elleni harc volt, azonban rohamrendőrséggé alakult át. A közrend védelme, így legfőképpen tömegrendezvényeken és rendkívüli helyzetekben, a rendkívül veszélyes, felfegyverzett bűnözők elfogása és túsók kiszabadítása céljából működött. A szervnek nincs központi parancsnoksága, a helyi, területi szinten alkalmazzák. A Berkut közvetlenül a belügyminisztériumnak van alárendelve, a parlamenttől teljesen függetlenül működik. Létszáma nagyjából 4000 fő, ebből a fővárosban, Kijevben mintegy 900 főt tartottak számon. A bejutáshoz elengedhetetlen feltétel volt a kiváló fizikai erőnlét, továbbá 2-3 év katonai, rendőri tapasztalat.

Erősen centralizált szervezet, azonban jogköre nincs tisztázva, és mivel a parlamentnek nem tartozik felelősséggel, így működése sem látható át, nem ellenőrizhető. Politikai befolyásoltság jellemzi, így az adott helyzetben is. A belügyminiszter, Vitalij Zaharcenko keze alatt összpontosult a szervezet, aki Janukovics feltétlen híveként volt ismerhető. Zaharcenko ezt megelőzően rendőrként szolgált. A rendszerváltás óta Ukrajna sok szempontból próbált megfelelni az európai elvárásoknak, így reformokat vezetett be, azonban a rendőrséget ezek elkerülték. Míg a környező poszt-szovjet államokban, így Moldovában és Grúziában a rendőrség ellenőrzésére került sor, úgy Ukrajnában ezek elmaradtak. Az ország rendőréget sokan korrupcióval vádolják, amely mind az alacsonyabb, mind a magasabb szinteken is megvalósulnak.

Ukrajnában a politikai követelések mellett a lakosság a rendőrség megreformálásának igényét is megfogalmazta. Szerintük a mindenkor politikai hatalom akarata érvényesül a rendőrségben, miközben a törvényi keret is hiányzik, ellenőrzésüket pedig kivonták a parlament hatásköréből. Így létrehoztak egy olyan szervezetet, melyben a demokrácia alapelvei egyáltalán nem szerezhettek érvényt. A Berkut csak a politikai

vezetők igényeit teljesítették, a lakosságtól elhidegülten a rendszer kiszolgálására törekedtek. Az ukránok már-már maffiaként tekintettek az egységre, mivel az büntetlenül folytatta tevékenységét. Erre volt példa egy Vragyijevkában történt eset, mikor egy 29 éves nőt két rendőr rabolt el, majd a közeli erdőbe vonszolva koponyáját betörték és megerőszakolták, majd az elkövetőket nem vonták felelősségre.

A 2013-2014-es események során is a Berkut tagjait vádolják brutalitással. Az egység bevetése nem hiába tüzelte tovább a lakosság körében eluralkodott hangulatot, annak változása iránti követelés egyre nagyobb méreteket öltött. Ennek eredményeként Avakov ukrán belügyminiszter feloszlatta a belügyi szervezetet: „ABerkut nem létezik többé”.⁵⁵

9.2.Ukrán katonaság

Ukrajna fegyveres erőit három haderőnem alkotja az 1991-es függetlenedés óta. Ezek szerint megkülönböztetjük a szárazföldi-és légierőt, illetve a haditengerészetet. A fekete-tengeri flotta okán külön egyezmény született Oroszországgal, ez 1997. május 31-én látott napvilágot. Ennek értelmében a két ország haditengerészete több bázist, így például a Szevasztopolban lévő is, közösen használhatja. A hadsereg legfőbb parancsnoka Ukrajna elnöke.

„Az ukrán hadsereg drámai mértékben összezsugorodott 1991 óta, amikor a Szovjetunió szétesett, és a hidegháború véget ért. Akkoriban mintegy 700 ezer bevethető katonából állt. Ma a létszám mindössze 130 ezer fő”⁵⁶ – nyilatkozta Steven Pifer, az Egyesült Államok volt kijevi nagykövete. Véleményében kifejtette, hogy egy katonai összecsapás esetén az ukránok gyenge hadereje miatt szinte lehetetlen fellépniük az orosz haderővel szemben. Az ukrán haderő reformokra szorul, bár részt vettek missziókban, így Afganisztánban, Balkánon is, azonban „nem túl magasan képzett és nincs különösebben jól felszerelve”. Ukrajna mintegy ezer tankkal rendelkezik - ezek éppen az orosz határ mellett, attól csupán 30 kilométerre vannak-, melyek azonban már elavultak és jelents részük

⁵⁵Feloszlatták a Berkutot, az ukrán rendőrség különleges egységét.
http://hvg.hu/vilag/20140226_Feloszlattak_a_Berkutot_az_ukran_rendorse/

⁵⁶Mire képes az ukrán hadsereg?
<http://www.atv.hu/kulfold/20140305-mire-kepes-az-ukran-hadsereg>

működésképtelen. Az ukrán tengeri haderő sem képes nagyobb ellenállásra, az ukrán haditengerészet összesen 22 hajóval, ezek közül 5 rakétahordozó cirkálóval rendelkezik. Ezzel szemben Oroszországnak csak Szevasztopol kikötőjében több tucat hajója van.

Összehasonlító táblázat⁵⁷

Ukrajna	Haderő jellemzője	Oroszország
160.000	Aktív állomány létszáma	766.000
1000.000	Aktív tartalékos állomány	2.485.000
400	Harci repülőgépek száma	3082
93	Harci helikopterek száma	973
4.112	Tankok száma	15.552
6.431	Páncélozott harci járművek száma	27.607
1.000	Ágyúk száma	4.625
25	Hadihajók száma (összesen)	352
1	Könnyű felderítő hajók száma	4
0	Rombolók száma	13
7	Korvett osztályú (közepes méretű) hadihajók száma	74
4	Tengeri aknatelepítő és mentesítő hajók száma	34
2	Part menti járőrhajók száma	65
4.48 milliárd dollár	Védelmi kiadások összesen	76.6 milliárd dollár

A táblázat alapján jól látható, hogy az oroszok számos fegyvernemben tízszeres fölényben vannak az ukránokkal szemben és a két ország erőviszonya közel sincs azonos szinten. Ukrajna azonban egy kisebb beavatkozás esetén komoly ellenállást tud kifejtetni, Moszkvának pedig nem érdeke egy totális háború. *“Az ukrán haderő jelenleg rossz gazdasági helyzetben van, a személyi állomány demoralizált, ennek ellenére messze nem egy ‘operett haderőről’ beszélünk, az ukrán katonák az elmúlt években jelentős számban vettek részt nemzetközi katonai akciókban, például Afganisztánban is, így rendelkeznek*

⁵⁷Oroszok vs.ukránok: csapatszemle számokban
http://hvg.hu/vilag/20140302_orosz_ukran_hadero_Krim/

harci tapasztalatokkal”.⁵⁸ Fontos elem továbbá, hogy az ukrán vezérkar szinte teljes állománya Oroszországban végzett, és a haderő is az orosz technikára épül, így a szembenálló felek ismerik egymás taktikáját.

Ukrajna ugyan megkezdte a hadsereg európai modellre való átszervezését, mellyel egy gyors reagálású, néhány ezer katonából álló harci egységet állítanak fel, azonban ez alkalmatlan egy hagyományos katonai konfliktusban érvényt szerezni. Habár Kijev leépített haderejét, hogy azt megreformálja, azonban még nem csatlakozott a NATO-hoz, így a NATO-tagországoknak nincs jogalapja az ukrán helyzetbe való beavatkozásra. A szakértők szerint azonban nem kell kiterjedt harcokra számítani, mivel *„a két népet a konfliktus ellenére is nagyon sok minden köti össze, és most olyan régóta tartó, szisztematikus nacionalista uszításról sem beszélhetünk, ami a délszláv háborút megelőzte*”.⁵⁹

9.3. Európai Unió misszió

Az Európai Unió közös biztonsági és védelmi politika keretében rendőri missziót hoz létre, melynek célja az ukrán nem katonai jellegű biztonsági szervek reformja és arendőrség, a nemzeti gárda és más jogérvényesítő szervek működésének segítése. A missziót az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) munkájával összehangoltan hajtánák végre, kezdetben csak a fővárosban, Kijevben, de hosszú távon az ország különböző vidékeire is kiterjesztenék. Az erről folyó tárgyalásokat Pavlo Klimkin, az ukrain diplomácia vezetője folytatta le az országok külügyminisztereivel. A külügyminiszterek Porosenko béketervét támogatván felszólították az érintett feleket a tűzszünet azonnali érvényesítésére, Oroszországot pedig a béketerv támogatására. Ezek alapján Moszkva intézkedni köteles, hogy véget vessen az Ukrajnába özönlő fegyverek és felszerelések szállításának, és hogy kezdje meg saját katonai csapatainak kivonását az ukrán területekről. Oroszországnak tartózkodnia kell az erőszak alkalmazásától Ukrajna

⁵⁸Oroszok vs.ukránok: csapatszemle számokban
http://hvg.hu/vilag/20140302_orosz_ukran_hadero_Krim/

⁵⁹Oroszok vs.ukránok: csapatszemle számokban
http://hvg.hu/vilag/20140302_orosz_ukran_hadero_Krim//

területén, ezt az orosz felsőház hagyta jóvá, továbbá tennie kell annak érdekében is, hogy a szeparatisták hagyjanak fel a harcokkal és tegyék le fegyvereiket.

9.4.Szervezetek közötti különbségek

A rendőrség és a katonaság egymáshoz hasonló, azonban jelentős mértékben egymástól eltérő testületek. Bár vannak közös jegyeik, mégis túlnyomó részt éles különbségek jelentkeznek. A közös vonások között említhető, hogy mindkettő az állami akaratot testesíti meg, melynek érvényesülését törvényi keretek között kikényszerítheti. Formális, felfegyverzett szervezetek, működésüket törvények szabályozzák. Mindkettő alapvető célja az állam és a lakosság védelme, azonban míg a rendőrség belső, addig a katonaság külső védelmet biztosít. Az első és legfontosabb különbség véleményem szerint, hogy a belügyi egységek közvetlenül az állampolgárok környezetében fejtik ki tevékenységüket, a feladatuk ellátásához szükséges alapot az egyes emberektől szerzik be. Így egy feljelentés, egy intézkedés mindig egy adott emberhez köthető. A katonaság részéről ez azonban egy egységes fellépést igényel, egy közös célt, amely nem centralizálható egyetlen személyre.

A katonaság bevetése a problémák jogi úton lehetetlen kezelésére adott válaszreakció, általában az ország külvilág felé közvetített, a környezetére irányuló fegyveres erő. Ezzel szemben a rendőrség a belső konfliktusok és a belső rend érdekében felállított szervezet, természetesen vannak a két szerv között átfedések. Így például polgárháború időszakában már bevethetik a katonaságot a rendőri egységek megerősítésére, de ugyanúgy egy háború kirobbanásakor elsősorban a katonaság megerősítésére rendőröket alkalmaznak.

Egy másik eltérés, hogy a katonaság azonnalosan fegyverrel lép fel, míg a rendőrök lőfegyvert csak legvégső esetben használnak. A rendőri intézkedés során számos kényszerítő eszköz alkalmazható, melyek sorrendjét is megszabják a jogszabályok. Így a magyar jogrendet alapul véve, a testi kényszer, bilincs, vegyi eszköz, elektromos sokkoló eszköz, rendőrbot, kardlap, illetőleg más eszköz, szolgálati kutya, útzár és megállításra kényszerítés⁶⁰ is megelőzi a lőfegyverhasználati jogosultságot.

⁶⁰1994. évi XXXIV. törvény VI. Fejezet

Az ukrajnai helyzetben a rendőrség elvesztette eredeti funkcióját, katonákként harcoltak, fegyverekkel válaszoltak az állampolgári tüntetésekre. A belső rend biztosítása helyett tovább szították a feszültséget, minden törvényt átlépve maguk rendelkeztek. A belügyi egységek ürügyet szolgáltatottak a beavatkozásra, tekintet nélkül a fegyver használatának jogalapjaira, sokszor ártatlan emberekre lőttek. A hatóságok kezében összpontosult a hatalom, hiszen jóval felszereltebbek voltak a civileknél. Az állampolgárok nem tudtak védekezni, ez a rendőrséget mégsem állította meg. Nem törődve azzal, hogy fellépésükre nem adtak okot, mégis a tömegbe lőttek, ami számos halálos áldozatot követelt. A rendőri brutalitás hatalmas méreteket öltött, fékezhetetlenül önbíráskodtak, megrovások és következmények nélkül. A rendőrség lényegében katonaságot testesített meg, hiszen közös ellenségként lépett fel emberek ellen. Azonban ezek az emberek saját polgártársaik voltak, akiket a legjobban kellene védeniük, akikért szolgálatot látnak el és akik védelmére felesküdték. A katonák ezzel szemben olyanok ellen harcolnak, akik államaikat fenyegetik, a rendőröknek éppen hogy a békés megoldásra kellene törekedniük. Vegyük például azt, amikor a rendőrök csapatszolgálatot teljesítenek, rendezvényt biztosítanak: ekkor is első számú feladatuk, hogy az események ne durvuljanak el, ugyan közbelépnek, de nem provokálnak és csak olyan személy ellen lépnek fel, akinek a magatartása olyan mértékben zavarja a köznyugalmat, ami alapos okot ad az intézkedésre. Ezzel szemben Ukrajnában a rendőrök már akkor is felléptek, amikor a tömeg békésen tüntetett, mintegy demonstratív módon kifejezték „hatalmukat”. Bár számos alkalommal hívták fel a figyelmet a rendőrség túlkapásaira, azok ugyanúgy folytatódtak. Az első összecsapások után történtek a rendőri kivizsgálásra történő intézkedések, azonban ezek elhalványultak az újabb történések mellett. Egy demokratikusan működő államban az erőszak nem lehet válasz, a konfliktusokat csak és kizárólag békés úton lehet megoldani.

10. Összegzés

Dolgozatomban az ukrán helyzet „mozgatórugóiról” és a rendőri beavatkozások jelentőségéről próbáltam minél átfogóbb képet alkotni, mivel azok a jelenlegi nemzetközi megítélésben igen fontos szerepet játszanak.

A fő cél, az ukrán válságot kiváltó események és az ezek mellett párhuzamosan zajló hatósági intézkedések ismertetése volt. A két tényező szoros összefüggésben áll egymással, a belügyi helyzet miatt alkalmazták a hatóságokat és a rendőrök intézkedései is alakították a politikát.

Ugyan még nem tudni, hogy az események milyen befejezéssel zárulnak le, azonban mindenképpen gyors megoldást kívánnak. Számomra igen meglepő volt végig követni ezen történéseket, és látni, hogy mindezek napjainkban is előfordulhatnak. A dolgozat írása egyfajta „időutazás” is volt, részben persze a történelmi pillanatok átélése miatt, de jelentős részben éppen azért, mert a XX. századi embernek szinte legalapvetőbb gondolata az, hogy a konfliktusok kezelése békésen, tárgyalások között zajlik. Ez a tézis mind a bel-, mind pedig a külügy tekintetében igen jelentős.

Úgy gondolom, hogy elsősorban a nemzetközi jog érvényesítésére lenne és ezáltal lehetne nagyobb hangsúlyt fektetni az ukrán belügyi kérdésekre. Egy biztos: a világnak lépnie kell.

Források

Jogszabály

- I. ENSZ Alapokmánya 2. cikk 4. bekezdése
- II. 1994. évi XXXIV. törvény VI. Fejezet
- III. 2002. évi Római egyezmény

Felhasznált irodalom

- I. Póti László- Ukrajna kül-és biztonságpolitikája- Stratégiai Védelmi Kutató Hivatal, Budapest, 2001
- II. Fedinec Csilla- Ukrajna színeváltozásai- PESTI KALLIGRAM KFT., Budapest, 2009

Hírportálok

- I. 444.hu
<http://444.hu/2014/02/18/a-rendorseg-megkezdte-a-majdan-kiuriteset/>
- II. Alfahir.hu
http://alfahir.hu/ukrajna_nem_akar_nato-tag_lenni_de_c%C3%A9lja_az_eu-tags%C3%A1g-20110525
- III. ATV.hu
<http://www.atv.hu/kulfold/20140305-mire-kepes-az-ukran-hadsereg>
- IV. Biztonsagpolitika.hu
<http://www.biztonsagpolitika.hu/?id=16&aid=1034>
- V. Blikk.hu
http://www.blikk.hu/blikk_aktualis/feloszlattak-az-ukran-tomegoszlato-rendoregyseget-2239203
- VI. Bloombergview.com
<http://www.bloombergview.com/quicktake/unrest-in-ukraine>
- VII. Galamuscsoport.hu
http://www.galamuscsoport.hu/tartalom/cikknymontatas/71022_ukrajna-nem-akar-nato-tag-lenni-de-celja-az-eu-tagsag
http://www.galamuscsoport.hu/tartalom/cikk/361892_ukran_valsag_london_megitelese_szerint_az_orosz
- VIII. hhrf.org
http://www.hhrf.org/kisebbsegkutatas/kk_2008_02/cikk.php?id=1567

IX. HVG

http://hvg.hu/vilag/20131121_ukrajna_eu_tarsulas/
http://hvg.hu/vilag/20140123_A_Feher_Hazbol_telefonaltak_az_ukran_elno/
http://hvg.hu/vilag/20140220_Atallt_a_rendorseg_a_nephez_az_ungvari_tu/
http://hvg.hu/vilag/20140226_Feloszlattak_a_Berkutot_az_ukran_rendorse/
http://hvg.hu/vilag/20140302_orosz_ukran_hadero_Krim/
http://hvg.hu/vilag/20140525_klicsko_lehet_az_uj_kijevi_polgarmester
http://hvg.hu/vilag/20140525_Petro_Porosenko_lesz_Ukrajna_elnoke_a_kut/
http://hvg.hu/vilag/20140829_Jacenyuk_Ukrajna_csatlakozni_akar_a_NATO

X. Index.hu

http://index.hu/kulfold/2013/11/30/tomegverekedes_a_kijevi_foteren/
http://index.hu/kulfold/2013/12/02/kiutat_keres_az_ukran_kormany/
http://index.hu/kulfold/2013/12/04/ket_aldozat_is_lehet_kijevben/

XI. Itthon.ma

http://itthon.ma/nagyvilag.php?cikk_id=3487

XII. Karpatalja.net

<http://karpatalja.net/>

XIII. Kronika.ro

<http://kronika.ro/kulfold/eu-csucs-alairtak-a-tarsulasi-megallapodasokat>

XIV. Mandiner.hu

http://mandiner.hu/nyomtatasi/20140301_utlevelet_es_munkalehetoseget_kapnak_oroszorszagtol_a_volt_ukran_rohamrendorok_berkut
http://mandiner.hu/cikk/20140903_hoffmann_tamas_az_ukran_helyzet_nemzetkozi_jogi_megitelese

XV. Metropol.hu

<http://www.metropol.hu/nagyvilag/cikk/1225696-rasmussen-a-nato-ukrajna-mellett-all>

XVI. Mfor.hu

<http://www.mfor.hu/cikkek/>

XVII. Mosmaiorum.blog.hu

http://mosmaiorum.blog.hu/2014/09/03/az_ukran_helyzet_nemzetkozi_jogi_megitelese

XVIII. Mno.hu

<http://mno.hu/hirtvukfold/segitseges-es-szankciok-obama-alairt-1219587>
<http://mno.hu/hirtvukfold/fegyvereknek-a-kozep-es-kelet-europai-nato-tagok-1219611>

XIX. Nepszava.hu

<http://nepszava.hu/cikk/1004507-ukrajna-tartsa-tiszteletben-a-gyulekezes-szabadsagat>

XX. Origo.hu

<http://www.origo.hu/nagyvilag/20020528aterrorizmus.html>

XXI. oroszvilag.hu

<http://oroszvilag.hu/?t1=tortenelem&hid=954>

XXII. Portfolio.hu

http://www.portfolio.hu/gazdasag/tiz_even_belul_eu-tag_szeretne_lenni_ukrajna.154139.html

XXIII. Propeller.hu

<http://propeller.hu/nagyvilag/1891748-ukrajna-nem-akar-nato-tag-lenni>

XXIV. Ukrajnai.blogspot.hu

<http://ukrajnai.blogspot.hu/2014/05/porosenko-elno-klicsko-kijevi.html>

<http://ukrajnai.blogspot.hu/2014/06/nem-sznik-krizishelyzet.html>